

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

32E JAARGANG

WOENSDAG 5 MAART 1947

No. 1556

COMMISSIE VAN REDACTIE:

*H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;
H. M. H. A. van der Valk; F. de Vries;
J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).*

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

*Administratie: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro 8408.*

*Alle correspondentie betreffende advertenties te richten
aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141,
Schiedam (Tel. 69300, toestel 6).*

INHOUD:

Blz.

De artikelen van deze week	183
Uit buitenlandsche bron	183
De opbouw der internationale statistiek door <i>Dr Ph. J. Idenburg</i>	184
De detailhandelsmarge in de prijspolitiek door <i>C. D. Jongman</i>	185
Vermogensheffing op afbetaling door <i>N. A. Bins</i> ..	188
Kern of ondernemingsraad door <i>Jhr Mr R. A. Th. Gevers Deynoot</i>	189
De berekeningen van het nationaal inkomen van België door <i>V. van Rompuy</i>	191
Ingezonden stukken:	
Het karakter der huidige bedrijfsorganisatie door <i>Dr Th. van Luytelaer</i> en <i>Mr Ir A. W. Quint</i> , met naschrift van <i>Mr J. van Wulfften Pathe</i>	193
Aanteekening:	
Engeland's economische moeilijkheden	194
Internationale notities:	
Nogmaals het Engelsche dollarprobleem	196
De handelsbalans van Palestina	196
Fransche belangstelling voor het Rijnverkeer	196
De Turksche export na de devaluatie	196
Geld- en kapitaalmarkt	197
Statistieken:	
Bankstaten	197
Stand van 's Rijks Kas	198
Overzicht der laatste vier verkorte balanssen van De Nederlandsche Bank	199
In- en uitvoer van Nederland	199
Werkloosheid in Nederland	199

DEZER DAGEN

deed' de koude lidteekens scherper uitkomen. Degenen, die in huis en bezit direct door den oorlog zijn getroffen, werden in noodwoning en ontoereikende dekking opnieuw

tot slachtoffer. Het beeld reikt verder, dan individueele gevallen. De wederopbouw is vertraagd; de boomen die Walcheren's wonden zullen bedekken, moeten een jaar later worden geplant. Doch in den geest staat de groei niet stil. Nederland heeft weer een volledigen minister van Wederopbouw, die heeft bewezen, dat hij een lijn kan doortrekken. En Rotterdam gaat, met het Comité 1950, korter plannen: nu nog vlugger bouwen.

„There is a certain state of mind, unless perhaps it is a state of health, which prefers its hopes forlorn”, aldus Philip Guedalla is een essay over den Engelschen geest. Groot-Brittannië heeft weer materiaal genoeg voor die stemming; de lidteekenen, aan het front verkregen, schrijnen. Minister Bevin heeft in grommende zinnen de situatie geschetst. Hij verweet President Truman de hoop op een compromis in Palestina den bodem te hebben ingeslagen. Zal deze wonde heelen door de economische hulp, die de Vereenigde Staten aanbieden bij de Engelsche verplichtingen in Griekenland? „Geen geld, geen Zwitsers”. Doch harder dan geld heeft Engeland de manschappen noodig. Deze immers moeten reëel de productie leveren, waardoor het geld van buiten overbodig zal worden.

Als dit den overwinnaar teekent, wat dan den overwonnene? Ook hier stellen de Vereenigde Staten voor om geld te geven, althans Hoover wil hen, evenzeer met redenen van productie, daartoe vermurwen. De groote besluiten moeten nog vallen te Moskou, doch de kleine vier te Londen zijn gereed, zoover als het ging. De kleine Staten mogen wellicht een weinig medespreken. Het is koel in den schaduw der titanen.

Ondanks alle koelte groeit er iets. Engeland en Frankrijk hebben een bondgenootschap gesloten, dat volgens hen, hoe nauw het ook is, open staat voor ruimer kring. Is deze interpretatie bedoeld als pleister op een wonde uit vrees voor koude compressen? Begint van Duinkerken, eens „romantic defeat”, de victorie?

„Een zonnestraal speelt door het loover”. De Russen hebben goedgekeurd, dat de Amerikanen de vroegere Japansche mandaateilanden onder beheer houden. De Amerikanen, gewend aan het kunstlicht der conferenties, hadden eerst moeite in den zonneshijn te gelooven.

Wanneer vertrouwen ontbreekt, blijft herstel van krachten uit. Dit toont Frankrijk, dat in de telkenmale afgekondigde prijsverlagingen geen vertrouwen heeft en zoo tot staken en instorten komt. Het geldt ook voor de Nederlandsche groentenvoorziening, waar het bijleggen van het conflict tusschen Minister en handel slechts commentaren over nieuwe daardoor dreigende spanningen opleverde. En in grooter verband: de juist door den Economischen en Socialen Raad der Vereenigde Naties ingestelde Economische Commissie voor Europa wordt alweer gehandicapt door wantrouwen over de taakstelling. Een mensch lijdt vaak het meest, door het lijden, dat hij vreest.

Diversen

VERKLARING

Ondergetekende stelt er prijs op aan allen, die belang stellen in

interne bedrijfsorganisatie

mede te delen, dat hij NIET de auteur is van het onder bovengenoemde titel bij Schuyt N.V. te Baar verschenen boek.

J. VAN DE KIEFT,
Directeur „Het Vrije Volk”
(N.V. De Arbeiderspers) en
Lid van de Eerste Kamer.

Beschikbare krachten

Doctorandus in de economie tevens Mr in de Rechten

vergevorderd met academische accountantsstudie, met uitgebreide binnenlandsche en internationale ervaring (ook in overheidsdienst), in het bijzonder op organisatorisch, bedrijfseconomisch en financieel gebied,

ZOEKT LEVENSPPOSITIE

bij groote instelling of onderneming in binnen- of buitenland, of op accountantskantoor, waar hij na beëindiging der studie als medewerker of firmant kan worden opgenomen: Uitstekende referenties. Brieven onder No. 845, Bur. v. d. blad, Postbus 42, Schiedam.

Mr in de Rechten

veelz. ontw., representatief, ongehuwd, wensch werkring bij bedrijf, onderneming, organisatie of als Directie-secretaris Uitst. réf. Br. onder No. 847, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

Vacatures

De K. L. M. vraagt voor
spoedige indiensttreding

ZEER ERVAREN STATISTICUS

in staat om bedrijfsstatistiek op te bouwen en te leiden. Theoretisch goed onderlegd, praktische ervaring in statistiek voor groote bedrijven. Kennis van verkeersstatistiek en wiskunde strekt tot aanbeveling. Sollicitaties uitsluitend schriftelijk met pasfoto, volledige personalia, gegevens omtrent opleiding en ervaring, en referenties aan Personeelszaken der K.L.M., Raamweg 90, Den Haag. Op envelop en brief vermelden: „STATISTICUS” Bijlagen worden niet geretourneerd.

INDUSTRIEELE ONDERNEMING IN LIMBURG

zoekt voor onmiddellijke indiensttreding een representatieve, actieve en zelfstandige kracht, bij voorkeur Ecn. Drs., voor de functie van:

secretaris der directie

Godsd. R.K. Leeftijdsgrenzen 30 tot 40 jaar. Sollicitanten moeten bereid zijn zich te onderwerpen aan een Psychotechnisch onderzoek. Uitz. eigenhandig geschreven sollicitatie's, onder opgave van verlangd salaris, benevens 2 recente foto's (van voren en opzij), te richten aan het Bureau van dit blad onder No. 844, Postbus 42, Schiedam.

R. Mees & Zoonen

Anno 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

Rotterdam

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen
Amsterdam (alleen Assurantie)

AMSTERDAMSCH
BANK N.V.

KAPITAAL f 55.010.000. RESERVES f 31.500.000

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Gevestigd te 's-Gravenhage

ADMINISTRATIEKANTOOR DORDRECHT - BELLEVUESTRAAT 2, TELEFOON 5346

Personeels-Pensioenverzekering

verschafft directe fiscale besparing — afschrijving van toekomstige lasten — blijvende sociale voldoening
Vraagt U eens welgedocumenteerd advies aan ons
BUREAU VOOR COLLECTIEVE CONTRACTEN

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

Boekelo · Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:
zoutzuur, (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

gispen

meubelen en gisolampen

culemborg
amsterdam
rotterdam

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

Uw toekomst is veilig

met een polis van de

Algem. Friesche Levensverzekering-Mij

of de

Groot-Noordhollandsche

LEEWARDEN van 1845 AMSTERDAM
Burmaniahuis v. Brienenhuis

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

Dr Ph. J. Idenburg, *De opbouw der internationale statistiek.*

De door de Economische en Sociale Raad der Vereenigde Naties in het leven geroepen Statistische Commissie kwam onlangs te Lake Success bijeen.

Besproken werden o.a. de overdracht van de statistische werkzaamheden van den Volkenbond aan de Vereenigde Naties, de coördinatie van de statistische werkzaamheden van de diverse organen der Vereenigde Naties en het plan tot het houden van een Statistisch Wereldcongres in 1947.

Het verdere programma van de Commissie richt zich vóór alles op de noodzaak van het vergelijkbaar maken van de statistieken der verschillende landen.

C. D. Jongman, *De detailhandelsmarges in de prijspolitiek.*

Bij de regeling van de detailhandelsprijzen werd niet een prijsstop, maar een bruto-winststop als uitgangspunt gekozen. De 9 Mei-marge werd echter tot richtsnoer van de later vastgestelde speciale kleinhandelsprijzeregelingen.

Men ging dus niet uit van de kosten, daar dit zoowel bij de methode van artikelgewijze prijsregeling als bij branche-regelingen op moeilijkheden stuit.

Een bevredigende methode van regeling der detailhandelsprijzen is dus nog niet gevonden.

N. A. Bins, *Vermogensheffing op afbetaling.*

Verschiedende vermogensbezitters zullen bij de heffing verschillen op de moeilijkheid te doen, dat zij noch over geld, noch over geblokkeerd tegoed, noch over staatsfondsen, beschikken.

Een eenvoudige oplossing is, dat de Staat een x pCt. leening uitschrijft, waarin alle vermogensbezitters moeten deelnemen; de vorderingen moeten op naam worden gesteld en vervallen aan den Staat, zoodra de houder is overleden; de houder ontvangt alleen, zoodra de x pCt. rente over het gestorte bedrag gedurende zijn leyen.

De storting kan „op afbetaling” geschieden, doordat een levensverzekeringmaatschappij haar voor den belastingplichtige verricht; laatstgenoemde kan dan door regelmatige premiebetaling aan zijn verplichtingen voldoen.

Jhr Mr R. A. Th. Gevers Deynoot, *Kern of Ondernemingsraad.*

Onder kernen zijn te verstaan personeelcommissies, die tegenover de leiding der onderneming het personeel vertegenwoordigen; een ondernemingsraad is een orgaan, waarin zoowel werknemers als leiding zitting hebben.

Terwijl vóór 1939 het kernstelsel met name in Duitschland, Oostenrijk en enkele Oost-Europeesche landen tot ontwikkeling kwam, kwamen tijdens den tweeden wereldoorlog in de Angelsaksische landen, Noorwegen, Zweden en Frankrijk de ondernemingsraden in zwang.

Dit laatste systeem bevordert het gezamenlijk overleg. Het verdient daarom ook voor Nederland, hoewel hier de kernen opbouwend werk hebben verricht, aanbeveling.

Victor van Rompuy, *De berekeningen van het nationaal inkomen in België.*

De gegevens omtrent het nationaal inkomen van België zijn het resultaat van onderzoekingen van particuliere zijde; van officieele zijde is in dit opzicht weinig gedaan.

Met name Prof. Baudhuin heeft zich met berekeningen omtrent het nationaal inkomen van België bezig gehouden. Zijn conclusie was, dat van 1913 tot 1938 het reële nationaal inkomen met 32 pCt., het reële nationaal inkomen per hoofd met 12 pCt. is gestegen.

Aan het volledig maken der gegevens wordt momenteel intensief gewerkt.

UIT BUITENLANDSCHE BRON.

Geboorten in de Vereenigde Staten waren in 1946 twee maal zoo groot in aantal als de sterfgevallen. „Time” van 24 Februari jl. gaf voor 1946 de volgende cijfers van den Dienst van Openbare Gezondheid: 3.260.000 geboorten tegenover 1.400.000 sterfgevallen. Per 1.000 inwoners was het geboortecijfer 23,3, hetgeen overigens nog beneden het cijfer van 1921, nl. 24,3 per 1.000 inwoners, ligt.

Rubberondernemingen in Malakka zullen, naar „The Financial Times” van 27 Februari jl. meldt, bankcredieten onder staatsgarantie ontvangen ter grootte van \$ 60 miljoen of £ 7,5 miljoen. Doel: hulp bij de reconstructie. Reeds eerder ontvingen tinmijnen een soortgelijke hulp ten bedrage van £ 2,5 miljoen.

Engelsche aankopen in de Vereenigde Staten bedroegen in 1946, volgens officieele gegevens, gepubliceerd door de „Sunday Express” van 2 Maart jl., ruim £ 210 miljoen. Enkele posten:

Tabak	£ 50,7 miljoen (11 mnd.)
Gedroogde eieren	25,7 „ „
Zuivelproducten	14,1 „ „
Kauwgom	0,048 „ „
Machines voor de mijnen	0,65 „ „
Industriele machines	5,5 „ „
Voedsel v. agrarischen oorsprong en drinkwaren	20,9 „ (12 mnd.)
Niet eetbare landbouwgewassen (behalve hout)	59,4 „ „
Eetbare dierlijke producten	63,0 „ „
Textiel	9,9 „ „

Een Russisch witboek over den economischen toestand in Sovjet Rusland, is, volgens een specialen correspondent van „Observer” van 2 Maart jl., verschenen. Het analyseert met groote openhartigheid den voedseltoestand en dien der industriele productie. Droogte en een gebrek aan tractoren zijn ongunstig geweest voor den landbouw. Het vijfjarenplan stelt zich tot doel in totaal 250.000 tractoren te maken. In 1946 werd de geraamde productie daarvan niet gehaald. Voor 1947 verwacht men een aantal van 34.000. De industrie wordt gehandicapt door een gebrek aan steenkolen, dat niet ten volle door import uit Polen kan worden gecompenseerd.

Het indexcijfer van de industriele productie in België steeg, op basis 1936—1938 = 100, in de laatste maanden van 1946 van 80 op 90. De export echter bedroeg einde 1946, ondanks een voortdurende stijging in hoeveelheid, op basis 1936—1938 = 100 nog slechts 44. Tegenover de groote importen beteekent dit voor België, aldus „L'Economie” van 27 Februari jl., een maandelijksch deficit van gemiddeld frs. 2 milliard.

Het Hongaarsch 3 jarenplan bevat, met betrekking tot den buitenlandschen handel, naar de „Neue Zürcher Zeitung” van 26 Februari jl. mededeelt, de volgende deelen:

	In miljoen Pengö	Invoer	In pCt. v.	
			1938	1938
1938	411	100	522	100
1947/1948	380	92	379	73
1948/1949	461	112	492	96
1949/1950	547	133	580	111

DE OPBOUW DER INTERNATIONALE STATISTIEK.

In de veelzijdige werkzaamheid van de Vereenigde Naties heeft van de statistiek haar plaats. In alle vertakkingen van dit wereldlichaam bestaat behoefte aan statistisch materiaal. De verzameling, ontleding en verbreiding van quantitative gegevens omtrent de meest uiteenlopende aspecten van het nationale en internationale leven zal daarom de secretariaten van dezen wereldbond, zijn raden en commissies, en de gespecialiseerde lichamen, welken met de centrale organisatie door overeenkomsten verbonden zijn, telkens weer bezighouden.

In verband hiermede heeft de Economische en Sociale Raad een Statistische Commissie in het leven geroepen. Haar taak is: a. de bevordering van de ontwikkeling van nationale statistieken en de verbetering van haar vergelijkbaarheid; b. de coördinatie van het statistisch werk van de bovengenoemde gespecialiseerde lichamen (Men denke hier bijv. aan de Internationale Arbeidsorganisatie, aan de Organisatie van de Vereenigde Naties voor Voeding en Landbouw, aan de Internationale Organisatie van het Burgerlijk Luchtverkeer en aan de Organisatie der Vereenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur); c. de ontwikkeling van de centrale statistische diensten van het secretariaat van de Vereenigde Naties zelf, waar een Statistisch Bureau is opgericht, dat o.a. onzen landgenoot Prof. Dr J. B. D. Derksen tot zijn medewerkers rekent; d. het adviseeren van de Vereenigde Naties omtrent algemeene vragen met betrekking tot de verzameling, interpretatie en verbreiding van statistische gegevens en e. het bevorderen van de verbetering van statistische gegevens en methoden in het algemeen.

De Commissie bestaat uit de vertegenwoordigers van 12 landen, die lid zijn van de Vereenigde Naties, telkens door den Economischen en Socialen Raad aan te wijzen. Zij zullen voor 3 jaren zitting hebben, behalve voor de beginperiode. Thans zit derde voor twee, een derde voor drie en een derde voor vier jaar. Teneinde een evenwichtige vertegenwoordiging te verkrijgen van de verschillende terreinen, waarop de Commissie zich zal bewegen, geschiedt de aanwijzing na overleg tusschen den Secretaris-Generaal van de Vereenigde Naties met de Regeeringen der gekozen landen en onder goedkeuring van den Raad. Voor het eerst zijn als leden benoemd: H. Marshall, hoofd van de afdeling Handelsstatistiek van het Canadeesche Bureau voor de Statistiek, die als Voorzitter optrad; D. K. Lieu, Directeur-Generaal van de Statistiek in China, Prof. Darmois, Hoogleraar aan de Sorbonne en Directeur van de studieafdeling van het Statistisch Instituut van de Parijsche Universiteit, Prof. Ch. Mahalanobis, Hoogleraar in de Statistiek te Calcutta en Directeur van het Statistisch Instituut van de Universiteit aldaar, J. Saenz, Directeur-Generaal van de Statistiek in Mexico, G. Jahn, Directeur-Generaal van de Bank van Noorwegen, S. Inan, Economisch Adviseur van den Directeur-Generaal van de Statistiek in Turkije, Prof. R. G. D. Allen, Hoogleraar in de Statistiek aan de Universiteit van Londen, V. A. Rabichko, hoofd van het Statistisch Bureau van de Oekraïne, T. S. Malyshev, Onderdirecteur van het Statistisch Departement van de Unie van Sovjet-Republieken, St. A. Rice, Assistent-Directeur van het Budget te Washington en schrijver dezes, Directeur-Generaal van de Statistiek te 's-Gravenhage.

Deze commissie heeft van 27 Januari tot 7 Februari van dit jaar in Lake Success vergaderd.

Hier volgen eenige mededeelingen omtrent haar werk.

Vooreerst, hield de Commissie zich bezig met de overdracht van de statistische werkzaamheden van den Volkenbond aan de Vereenigde Naties. Zij verklaarde zich genegen de functies van de Commissie van Statistische Deskundigen, ingesteld onder de werking van de Internationale Conventie, betreffende de economische statis-

tieken van 1928, over te nemen. Daartoe zullen echter nog eenige volkenrechtelijke problemen tot oplossing moeten worden gebracht. De Commissie heeft voorts kennis genomen van een drietal studies, welke door de zorgen van de Commissie van Statistische Deskundigen werden voorbereid. Zij betreffen de berekening van het nationale inkomen en de inrichting van de nationale boekhouding, verder bankstatistieken en eindelijk statistieken van de betalingsbalans. Deze rapporten, welke een belangrijke bijdrage beteekenen voor de statistische methodologie, zullen thans worden gepubliceerd. Voorts zal het Maandelijksche Bulletin van het Statistische Bureau van de Vereenigde Naties verschijnen. De eerste aflevering is die van Januari 1947. Er zal een supplement bij dit Bulletin verschijnen, waarin de statistische reeksen, welke in deze maandelijksche opgaven voorkomen, in bijzonderheden zullen worden beschreven, zoodat de lezer de beteekenis van de geboden cijfers naar waarde zal kunnen schatten. Mogelijk zal er ook een Statistisch Jaarboek verschijnen. Daarover zal later worden beslist. Men vergeete niet, dat het Statistisch Bureau nog in opbouw is en eerst geleidelijk in de vele behoeften zal kunnen voorzien.

Vervolgens heeft de Commissie aandacht geschonken aan de noodzaak van de coördinatie der statistische werkzaamheden van de diverse organen der Vereenigde Naties, de gespecialiseerde lichamen daaronder begrepen. Tal van gegevens vallen binnen het arbeidsveld van meer dan één dezer instellingen. Dubbel werk, verschillen in opzet en interpretatie moeten worden vermeden. Daartoe zal er een samenvattend overzicht worden opgesteld van de statistische werkzaamheden en behoeften van al deze diverse organen en lichamen. In haar tweede vergadering zal de Commissie dit rapport dan overwegen en zeker niet nalaten de voorstellen te doen, welke voor een efficiënte regeling van het werk bevorderlijk kunnen zijn. Wat betreft den opzet van de betalingsbalansen heeft deze zaak een bijzondere urgentie, omdat hier het Internationale Monetair Fonds binnenkort gegevens van de aangesloten landen zal gaan vragen.

Ook de betrekkingen met de niet-publiekrechtelijke internationale organisaties vormden een punt van discussie. De belangstelling ging daarbij in 't bijzonder uit naar het Internationaal Statistisch Instituut, waarmede Nederland zich steeds bijzonder verbonden voelt, omdat Prof. Dr H. W. Methorst daarvan Secretaris-Generaal is en het Permanente Bureau in Den Haag is gevestigd. Het Instituut, dat als internationale statistische academie nog steeds een goeden naam heeft op grond van de qualiteit van zijn leden en het belangrijke werk, dat het heeft verricht in het belang van de ontwikkeling van de Statistiek en haar methoden, verkeert o.a. als gevolg van een gedwongen rust gedurende de oorlogsjaren in een moeilijke positie. Het verloor bovendien leidende persoonlijkheden, o.a. Lord Stamp, door den dood; andere leden zijn door hun houding ten aanzien van nationaal-socialisme en fascisme onaanvaardbaar geworden. De Statistische Commissie was echter van meening, dat er voor het Instituut ook in de toekomst nog een belangrijke taak is weggelegd. De taakverdeling van het werk, dat thans in het kader van de Vereenigde Naties c.a. zal worden aangevat, is als volgt gedacht. De Statistische Commissie en het Statistisch Bureau te Lake Success, alsmede de overeenkomstige bureau's der gespecialiseerde organisaties, hebben verantwoordelijkheid voor het verzamelen, analyseren en publiceeren van de statistieken, welke voor het volbrengen van de taken der internationale lichamen noodig zijn en voor de ontwikkeling en verbetering van een doeltreffend en goed gecoördineerd internationaal statistisch systeem. Het Instituut behoudt en ontwikkelt daarnaast zijn karakter van wetenschappelijke instelling en verbond van vakgenooten. Het zal zijn activiteit richten op de ontwikkeling van de statistische methodolo-

gie en van wetenschappelijke normen, de uitwisseling en verbreiding van de kennis van de statistiek, de opleiding van statistici — waaraan in de geheele wereld groote behoefte bestaat — en de handhaving van een hooge beroepsbekwaamheid. Getracht zal worden in dezen zin met het Instituut tot een taakverdeeling te komen.

Intusschen heeft de Statistische Commissie zelf een onderwerp ter hand genomen, dat — waar het is ingegeven door de behoefte van de Vereenigde Naties c.a. — tot haar werkterrein kan worden gerekend, terwijl het evenzeer geacht kan worden tot het domein van het Instituut te behooren, nl. een onderzoek naar de steekproefmethode. Er wordt een Commissie ingesteld voor de studie van dit punt, waarin benoemd werden Prof. Mahalanobis van India als voorzitter, Prof. Darmais van Frankrijk, W. E. Deming van de Vereenigde Staten; F. Yates van het Vereenigd Koninkrijk en een nog aan te wijzen geleerde uit de Unie van Sovjet-Republieken. Prof. R. A. Fisher zal als adviseur worden uitgenoodigd. Later zullen er nog eenige leden kunnen worden toegevoegd, die zich met speciale toepassingen van de steekproefmethode hebben bezig gehouden.

Na langdurige gedachtenwisseling heeft de Commissie zich uitgesproken voor het houden van een Statistisch Wereldcongres in 1947. Het is de bedoeling, dat dit zal worden gehouden onder de auspiciën van den Economischen en Socialen Raad en zal worden gecoördineerd met de vergaderingen van het Internationaal Statistisch Instituut, het Inter-Amerikaansche Statistisch Instituut, het Econometrisch Genootschap en een groep, welke een Internationale Conferentie betreffende de berekening van het nationale inkomen wenschte bijeen te roepen. De plaats zal zijn Washington; de tijd: de tweede week van September. De Statistische Commissie wenschte haar tweede vergadering aan deze manifestaties te doen voorafgaan, zoodat haar leden zonder extra tijd en kosten te spendeeren aan het Congres kunnen deelnemen. De commissie hoopt met de aldaar vergaderde vakgenooten dan ook contact op te nemen over haar werk.

Alvorens over dit werk nog iets mede te deelen, zij nog vermeld, dat de Commissie heeft doen blijken van haar belangstelling voor de volkstelling, welke in 1950 over geheel Amerika zal worden gehouden. Op het oogenblik werken 18 van de 22 landen van Amerika samen aan de voorbereiding van dezen census. Elk land zal daarbij zelf zijn formulieren opstellen, maar er zullen zekere minimum-eischen worden geformuleerd, waaraan allen zullen moeten voldoen, terwijl bepaalde vragen en definities zullen worden genormaliseerd en tabellen zullen worden vastgesteld, welke in elk geval zullen worden geproduceerd. De voorbereiding is in handen van het Inter-Amerikaansche Statistisch Instituut. In hetzelfde jaar zal er onder de auspiciën van de Organisatie der Vereenigde Naties voor Voeding en Landbouw een Wereld-landbouwensus worden gehouden. In de voorbereiding daarvan heeft onze landgenoot Ir Chr. P. G. J. Smit een werkzaam aandeel. De Commissie heeft zich nog niet voor een wereldvolkstelling in een later jaar uitgesproken, maar de aandacht, welke zij aan het Amerikaansche experiment heeft besteed, hangt toch wel met plannen in deze richting samen. De formulieren van den Amerikaanschen census zullen aan alle leden van de Vereenigde Naties worden toegezonden.

Tenslotte het verdere program van de Commissie.

Het houdt zich vóór alles bezig met de noodzaak van het vergelijkbaar maken van de statistieken der verschillende landen. Daarbij richt zich haar aandacht om te beginnen op het terrein der economische activiteit. De Commissie besloot o.a. een commissie in te stellen, welke zich zal bezighouden met de classificatie van de bedrijven. Het werk op het stuk van het nationaal inkomen, zoo gelukkig voorbereid door het bovengenoemde rapport, zal zij voortzetten. De onderzoekingen zullen worden uit-

gebreid in de richting van de nationale boekhouding en op den duur ook het nationaal vermogen gaan omvatten. Intusschen moet hier worden vastgesteld, dat de ont-plooiing van deze werkzaamheid afhankelijk zal zijn van de bezetting van het Statistisch Bureau. Als de Vereenigde Naties al te zuinig worden, zal het werk ernstig worden belemmerd!

Voor de volgende vergadering der Commissie staan reeds op de agenda: unificatie van de vervoersstatistieken, methoden van berekening van indexcijfers, methoden voor het verkrijgen van uniformiteit in de fundamenteele economisch-statistische reeksen, unificatie van gegevens van de kosten van levensonderhoud en de methoden van berekening dezer gegevens in weinig ontwikkelde streken. Het is duidelijk, dat dit program met vele onderwerpen van niet minder gewicht kan worden aangevuld.

Dr. Ph. J. IDENBURG.

DE DETAILHANDELSMARGE IN DE PRIJSPOLITIEK.

De regeling van de detailhandelsmarge door de Overheid is voor het bestaan van ca. 150.000 winkelszaken en voor de welvaart van naar schatting 900.000 personen van de allergrootste beteekenis. Hoewel de wijze van prijscontrole in de achter ons liggende maanden de hoogte en de handhaving van de winkeliersmarge op den voorgrond heeft gebracht, zijn de vraagstukken, betreffende de methode van prijsregeling zeker niet minder belangrijk.

Bruto-winststop.

Reeds in het uitgangspunt onderscheidde de regeling van de detailhandelsverkooprijzen zich van de prijsregeling in de andere schakels in het productie- en distributieproces. Immers, terwijl de Prijzenbeschikking 1940; no. 1, een algemeene prijzenstop inhield, werden de door den kleinhandel berekende prijzen hier direct aan onttrokken door de gelijktijdige afkondiging van de Detailprijzenbeschikking. Eerstgenoemde beschikking verbood het zonder toestemming berekenen van hogere prijzen dan die op 9 Mei 1940 golden. Bezien van het oogpunt van prijsvormingstechniek werden dus bedragsprijzen vastgelegd, evenwel zonder dat in de beschikking zelf geldbedragen werden genoemd. Volgens de Detailprijzenbeschikking echter mocht elke detaillist zelfstandig zijn verkoopprijs, die gold op 9 Mei, verhoogen met het bedrag van de wettelijk toegestane stijging van zijn inkoopprijs, waardoor de door de detaillisten op 9 Mei 1940 getoucheerde marge in geld werd bevroren. Voor de detailhandel is niet een prijs- maar een bruto-winstmargestop basis van verdere maatregelen geweest. Er werden dus voor alle artikelen bedragsmarges vastgelegd, ook weer zonder dat in de beschikking marges in geldbedragen werden genoemd.

De reden van dit verschil in methode is van technischen aard. Men wilde voorkomen, dat de Overheid werd bedolven onder een vloed van verzoeken om prijsverhoogeningen door detaillisten.

Echter, misschien bij de uitvaardiging niet bedoeld, heeft deze wijze van regeling later een andere beteekenis gekregen dan louter en alleen een middel om in eerste instantie vat op de prijzen te krijgen. Dit blijkt uit de verdere ontwikkeling van de prijsregeling.

Artikelsgewijze, verticale prijsregelingen.

De Overheid stelde aanvankelijk vooral belang in de prijzen van artikelen, welke voor de kosten van levensonderhoud van de grootste beteekenis zijn. Voor de afzonderlijke artikelen of groepen van productieverwante goederen heeft men voor de verschillende schakels in de keten van producent tot consument prijzen bepaald. Men zou dit verticale prijsregelingen kunnen noemen. Doel

was hierbij, behalve af te komen van de aan de prijzenstop inhaerente vaagheid, vooral de kostenstijging in de industrie tot uitdrukking te laten komen. Een zuivere prijsstelling in de industrie achtte men klaarblijkelijk voorwaarde voor verdere regeling.

Dit maakt het begrijpelijk, dat men in deze prijsregelingen betreffende de detailhandelsschakel soms het principe van de Detailprijzenbeschikking terugvindt in de formulering, dat de kleinhandel de geoorloofde inkoopsprijs slechts met de op 9 Mei 1940 gebruikelijke winstmarge in geld mag verhoogen.

Dit behoefde echter nog niet meer te beteekenen dan dat de Overheid de prijzen van de betreffende artikelen eerder in den industrieelen sector van de situatie op 9 Mei losmaakte en op de kosten baseerde dan in den kleinhandel. Er zou dan wellicht slechts sprake kunnen zijn van een fase-verschil.

Wanneer men echter in speciale prijsvoorschriften detailhandelsinkoops- en verkoopsprizen, opslagen in geld of procenten dan wel kortingen gaat noemen en de hieruit resulterende marge rechtstreeks ontleend is aan de stopmarge, dan is deze laatste niet meer een uitgangspunt, dat zijn beteekenis verliest op het moment, dat de nadere speciale regeling wordt getroffen, maar wordt de marge op 9 Mei meer dan de prijs op dien datum in industrieele prijsregelingen mede een bepalenden factor voor de hoogte van de marge in deze nadere regelingen.

Dat de marges, geldende op 9 Mei, zoo langen tijd de hoogte van de marges in de detaillistenprijsregelingen hebben beheerscht, is waarschijnlijk toe te schrijven aan de groote moeilijkheid om in den kleinhandelssector de kosten per artikel te bepalen. Ook al aanvaardde men, dat de distributiekosten waren gestegen, bij een artikelsgewijze prijsregeling moesten de wettige marges aangaande toegenomen kosten aan te passen, de detailhandelskosten van deze artikelen bekend zijn. Nu zijn hoogstens de gemiddelde totale kosten van groepen van ondernemingen bekend. Een splitsing van deze kosten over de verschillende door deze ondernemingen gevoerde artikelen is voor den detailhandel, tengevolge van practische moeilijkheden, niet te geven. Dat, wat men bij een systeem van artikelsgewijze prijsregeling moet weten, is niet bekend, zoodat elke verwijdering van de op 9 Mei geldende marges in zekeren zin een sprong in het duister wordt.

De genoemde moeilijkheid voerde evenwel tot een niet in alle opzichten bevredigende situatie. Indien men bij handhaving van het stelsel van verticale prijsregeling per artikel voor den detailhandel een afwijkende marge van die van 9 Mei wilde vaststellen, ontstond het gevaar, dat deze tot stand zou komen door loven en bieden van Overheid en bedrijfsleven.

Het leeren kennen van de moeilijkheden is wellicht oorzaak geweest, dat men ook op andere wijzen de marges is gaan regelen. Dit geschiedde niet meer per artikel, maar men ontwierp voorschriften geldende voor alle artikelen in een bepaalde branche.

Brancheregelingen.

Het principe van de brancheregeling bestaat hierin, dat de kosten van het verhandelen van het totale assortiment in de betreffende branche basis zijn van de margevaststelling.

Op zichzelf lijkt deze basis reëeler dan die van de marges op 9 Mei, temeer omdat deze laatste basis irreëler wordt, naarmate wij ons verder van 9 Mei 1940 verwijderen.

De vraag rijst evenwel, of met de margeregeling per branche de moeilijkheden zijn opgelost. Dit zou inderdaad het geval zijn, wanneer:

er niet alleen branches zijn te onderscheiden, maar de samenvoeging van artikelen in bedrijven, welke tot eenzelfde branche worden gerekend, ook overal dezelfde is; de verhandeling van de tot een bepaalde branche behorende artikelen met dezelfde kosten gepaard gaat;

er geen kostenverschillen zijn tusschen de tot eenzelfde branche behorende handelaren, samenhangend met omstandigheden als vestigingsplaats, functie e.d.

Zou aan deze voorwaarden zijn voldaan en zouden de kosten in een bepaalde branche bijv. 25 pCt. van den omzet bedragen, dan zou een marge van 25 pCt. voor alle artikelen voor alle handelaren de kosten dekken. Maar het men geen procentueele marge vast te stellen, wordt bedrags-detaillisteninkoops- en consumentenprijzen, resp. opslagen in geld, dan kunnen, wanneer de detaillisteninkoopsprijzen bekend zijn, deze prijzen en opslagen worden berekend.

Wij zullen thans hebben te onderzoeken, of deze voorwaarden in de werkelijkheid worden vervuld en, mocht dit niet het geval zijn, of hierdoor de methode van de brancheregeling onbruikbaar wordt.

Branchezuiverheid.

De eerste voorwaarde betreft de zuiverheid van de branchevorming. Worden steeds dezelfde soorten goederen samengevat? Dit is niet het geval. In de eerste plaats zijn er talloze gemengde bedrijven, welke artikelen voeren, die tot afzonderlijke branches behoren (kruidenier, manufacturier, boekhandel-kantoorboekhandel etc.).

Voorts zijn er geen scherpe grenslijnen te trekken. De branches vloeien in elkaar over. Er zijn artikelen, welke in twee of meer branches voorkomen, bijv. poetsartikelen bij kruidenier, drogist en waterstoker, vleeschwaren bij kruidenier en slager.

Een derde complicatie is, dat detailhandel en ambacht vaak gecombineerd worden beoefend, bijv. detaillist in electrotechnische artikelen met reparatie- en installatiebedrijf, rijwielhandel met rijwielstalling en reparatie.

De vraag, of door deze rijntheeregeling onbruikbaar wordt, is moeilijk te beantwoorden, omdat er vrijwel geen cijfers beschikbaar zijn.

Voorloopig zal men alleen op grond van hetgeen eigen aanschouwing heeft geleerd conclusies kunnen trekken. Wij hebben nu den indruk, dat bij groote groepen van artikelen tamelijk scherpe branchegrenzen zijn te trekken, bijv. groenten en fruit, kruidenierswaren, visch, drogist- artikelen, kantoorbenodigdheden, boeken. Wel neemt ook hier de branchevervaging toe, maar het aantal branchezuivere bedrijven is toch in vele branches overwegend. In andere bedrijfstakken ligt het echter anders, bijv. bij ijzerwaren, kleine en groote huishoudelijke artikelen, verwarmingsartikelen, porcelain en aardewerk. Hier levert het aangeven van branchegrenzen zeker moeilijkheden op. Het verdient echter ongetwijfeld aanbeveling, ingeval men voor een bepaalde groep bedrijven een brancheregeling zou willen treffen, hieraan een structuuronderzoek te laten voorafgaan.

Kostenverschillen.

Met de tweede hierboven genoemde voorwaarde bedoelen wij, dat per f 1 omzet de kosten van elk artikel in een branche gelijk moeten zijn, waarbij wij uitsluitend het oog hebben op de kosten, verband houdend met den aard van het artikel. Brengt dus bijv. in het levensmiddelenbedrijf de verkoop van f 1 losse stroop dezelfde kosten mee als van f 1 pakjes thee?

Dit is niet het geval. Er zijn kostenverschillen, o.a. doordat de omzetsnelheid en de verkoopmeerde van de artikelen niet gelijkelijk zijn, en de verkoop meer aan modewisseling onderhevig is dan het andere, de bederfelijkheid verschilt en de aanvullende noodzakelijke service ongelijk is.

Dit zou van minder beteekenis zijn, wanneer het assortiment van alle bedrijven in een branche hetzelfde zou zijn. Ook dit is niet het geval. Een „branche-zuivere” kruidenier in Groningen heeft een ander bedrijf dan zijn „branche-zuivere” collega in Limburg. Men kan dan ook eigenlijk niet spreken van „de kruidenier, de drogist etc.”. Het

gevolg hiervan is, dat er, wanneer binnen dezelfde branche de eene onderneming bijv. vooral artikelen voert met hoogte, een andere met lage omzetsnelheid, kostenverschillen aanwezig zijn.

In dit geval is het nuttig, tevens op te merken, dat het niet juist zou zijn uit te gaan van de speciaalzaak. Alleen wanneer deze zou overheerschen, kan men dit doen. Is deze speciaalzaak uitzondering en worden de in zoo'n zaak verkochte artikelen overwegend tezamen met andere artikelen gecombineerd, dan geeft een speciaalzaak geen juist beeld van de verhoudingen van de distributiekosten.

Wat de derde voorwaarde aangaat het volgende. Ook wanneer twee handelaren dezelfde goederen zouden verkopen en hun omzetsamenstelling gelijk zou zijn, kunnen er kostenverschillen optreden. Dit als gevolg van verschil in efficiency, in functie en in vestigingsplaats.

De een zal zijn winkel doelmatiger hebben georganiseerd dan de ander. Scherper controle op de lekkage, grootere omzet per arbeidskracht en per m² verkoopruimte, hogere omzetsnelheid, leiden tot kostenverschillen.

Verskil in functie komt in den detailhandel voor, omdat bijv. onderscheid is te maken in voorraadhoudende en niet voorraadhoudende detailisten (haarden, meubelen). Voorts, omdat sommige handelaren in coöperatie met anderen de grossiersfunctie voor een min of meer groot gedeelte vervullen en in een bepaalde branche sommige winkeliers thuis bezorgen, andere niet.

De vestigingsplaats leidt tot kostenverschillen, omdat huur, loon etc. in de diverse gemeenten niet gelijk zijn. Tenslotte moet aandacht worden besteed aan de standing van de zaak. In verschillende branches kent men luxe zaken en volkszaken. Dit karakter van de zaak houdt verband met de ligging in een bepaalde straat, met hoogere huren, met meer service, met betere artikelen, met een kostbaarder inrichting, met grotere ruimte e.d. Gedeeltelijk zijn deze factoren in wezen dezelfde als die, welke wij hierboven noemden, nl. aard van het artikel, functie, vestigingsplaats. Voor een deel hebben wij hier te maken met zelfstandige factoren.

Belangrijk is thans vast te stellen, dat er van artikel tot artikel en van handelaar tot handelaar kostenverschillen zijn.

De vraag is, of dit een brancheregeling onmogelijk maakt. Het principe van de brancheregeling is, dat de marges worden vastgesteld op basis van de kosten, verbonden aan het verhandelen van een groep artikelen, welke in den regel gezamenlijk in een bedrijf worden aangetroffen. Zijn er dus binnen de branche kostenverschillen, dan zullen deze moeten worden vastgesteld. Slechts wanneer zou blijken, dat deze kostenverschillen onbelangrijk zijn, zou men kunnen overwegen er geen rekening mede te houden. Zou dit wel het geval zijn, dan zou men per branche niet een uniforme marge, geldend voor alle artikelen en alle handelaren, moeten vaststellen, maar gedifferentieerde marges voor groepen artikelen en groepen handelaren.

Noodig zal dan echter zijn, dat de kostenverschillen ook met nauwkeurigheid moeten kunnen worden vastgesteld. Dit zal uitermate moeilijk blijken. Het is natuurlijk mogelijk te constataren, dat de kosten in totaal van het eene bedrijf afwijken van die van een ander. Maar dit is niet voldoende. Men zou moeten kunnen vaststellen, welke oorzaken aan deze verschillen ten grondslag liggen en voorts deze verschillen moeten kunnen meten.

Hoe moeilijk dit is, ziet men al direct voor de kosten, samenhangend met den aard van het artikel. Reeds de totale kosten per artikel zijn in den detailhandel niet bekend. In geen geval kan men de kosten per artikel in verband met den aard van de goederen isoleeren. Zou dit wel te meten zijn, dan waren de moeilijkheden, welke wij hierboven bespraken ten aanzien van de verticale regelingen per artikel niet gerezen. De brancheregeling stuit

dus op dezelfde vraagstukken als welke bij de artikels-gewijze regelingen naar voren kwamen.

Misschien vormt deze omstandigheid wel de verklaring voor het feit, dat, wanneer in een bepaalde branche de methode van de artikelsgewijze regeling reeds ingang vond, men zelden ziet, dat men later tot een brancheregeling is overgegaan.

Wat de kostenverschillen aangaat, welke wij in de tweede plaats noemden, lijkt de situatie iets gunstiger. Kostenverschillen door efficiencyverschillen behoeven geen reden tot differentiatie te zijn, mits door aanvullend overheidsingrijpen de zekerheid bestaat, dat het de minder doelmatig beheerde bedrijven zijn, welke eventueel het veld ruimen¹⁾.

Kostenverschillen tengevolge van functiever verschillen zijn vast te stellen in die gevallen, waar deze laatste zeer duidelijk aan den dag treden, zooals bijv. bij den voorraadhoudenden en niet-voorraadhoudenden detailhandel. Bij het onderzoek zal men echter moeten zorgen de te onderzoeken bedrijven zoodanig te kiezen, dat deze wat betreft assortiment, vestigingsplaats e.d. vergelijkbaar zijn.

Voorzover functiever verschillen betrekking hebben op het geheel of gedeeltelijk overnemen van de grossiersfunctie, kan men redeneeren, dat men zich moet instellen op de zuivere detaillistenfuncties, zoodat, mochten er hogere kosten zijn, wanneer men ook groothandelsfuncties vervult, de detailhandelsmargeregeling hierin niet behoef te voorzien.

Ten aanzien van het al of niet bezorgen kan het volgende worden opgemerkt. In bepaalde branches is thuisbezorgen regel, o.a. omdat de artikelen door omvang en gewicht niet door den klant kunnen worden meegenomen. Zooals vanzelf spreekt zal dit de kosten van alle detaillisten op de kosten, automatisch hierin zal voorzien. Anders is het in die branches, waar een deel van de winkeliers de goederen bezorgt, anderen een zgn. loopzaak exploiteeren. Wanneer men zich op het standpunt kan stellen, dat bezorgen een luxe is, zou men de prijsregeling kunnen baseeren op de loopzaken. Winkeliers, die toch wenschen te bezorgen, zullen dit dan als een door hen gegeven niet betaalde service moeten beschouwen. Niet in alle gevallen kan men zich op dit standpunt stellen. Op het platteland bijv. is bezorging voor het levensmiddelenbedrijf geen luxe, maar noodzaak. In principe lijkt een differentiatie hier dan ook gewenscht. Hoewel moeilijk, is het mogelijk bij benadering na te gaan, welken invloed bezorging op de kosten heeft.

Aanwijzingen ten aanzien van kostenverschillen tengevolge van verschillen in vestigingsplaats zijn eveneens te verkrijgen. Men dient bij het onderzoek in de verschillende deelen van het land er wel op te letten, dat men bedrijven kiest, welke ten aanzien van assortiment, functie etc. vergelijkbaar zijn.

De kwestie van de uit de standing van de zaak voortvloeiende kostenverschillen is weer veel moeilijker. Zooals opgemerkt, bestaat er een complex van factoren, dat deze verschillen veroorzaakt. Exacte gegevens hierover te verzamelen lijkt ons zeer moeilijk.

Samenvatting en conclusie.

Onze analyse van de regeling van de detailhandelsmarge in de prijspolitiek bracht naar voren, dat om technische redenen niet een prijsstop, maar een bruto-winststop als uitgangspunt van de detailhandelsprijsregeling werd gekozen. De op 9 Mei geldende marge is echter geworden tot richtsnoer van de later vastgestelde speciale prijsregelingen voor den kleinhandel. De oorzaak, dat men dezen factor en niet de kosten als maatstaf aannam, ligt waarschijnlijk in de moeilijkheid bij de methode van artikelsgewijze prijsrege-

¹⁾ Zie ook: „De prijspolitiek en de detailhandel” door E. A. V. Vermaas in „E.-S.B.” van 6 November 1946.

ling de detailhandelskosten per artikel te bepalen. Bij een brancheregeling zou men de meer reële basis van de kosten kunnen gebruiken. In zijn uitwerking stuit deze methode, behalve op de bezwaren, die zich bij de artikelsgewijze regelingen voordoen, ook nog op andere moeilijkheden. De analyse geeft dus het negatieve resultaat, dat een in alle opzichten bevredigende methode voor den kleinhandelssector nog niet is gevonden. Verdere bestudeering van de structuur van de branches en van de kostenstructuur in elke branche zal kunnen aangeven, in welke gevallen de in zijn uitgangspunt ongetwijfeld reëelere brancheregeling toepassing kan vinden. Een op grootere schaal inschakelen van de terzake deskundige vakgroepen bij de voorbereiding van margeregelingen kan hierbij, naar het mij voorkomt, groot nut hebben.

Drs C. D. JONGMAN.

VERMOGENSHEFFING OP AFBETALING.

De problemen, samenhangende met de vermogensaanwasbelasting en de vermogensheffing ineens, hebben al heel wat pennen in beweging gebracht. Prof. Polak heeft in „E.-S.B.” van 3 Juli 1946¹⁾ verschillende meeningen besproken en daarbij één enkel, naar zijn meening doorslaggevend, argument in het licht gesteld voor een heffing ineens zonder uitstel. Dit argument heeft in breeden kring volledige instemming gevonden. Wij zijn verarind; onze staatsschuld wordt niet gedekt door gelijkwaardige activa en moet daarom zoo snel mogelijk verdwijnen. Zoals een koopman, die veel meer schulden heeft dan bezittingen, verstandig doet om zijn schuldeischers een accoord aan te bieden, zoo is het ook voor den Staat aan te bevelen zich te ontdoen van aflossingsverplichtingen, welke een ondraaglijken last vormen. Er is alleen dit verschil, dat de Staat geen accoord kan aanbieden aan de toevallige houders van staatsfondsen, doch op alle burgers, die er voor in aanmerking komen, een beroep moet doen. In dit geval dus op degenen, die een vermogen bezitten. En, zooals Prof. Polak terecht opmerkt, daaronder zullen er zijn, die noch over geld, noch over geblokkeerd tegoed, noch over staatsfondsen beschikken, en het lijkt hem niet eenvoudig, maar zeker mogelijk om hiervoor een oplossing te vinden. Hij doet daarom het voorstel om vermogenswaarden aan den Staat over te dragen of te verpanden. Dit is inderdaad een oplossing, doch het komt mij voor, dat er een eenvoudiger en dus betere regeling is te vinden.

De Staat schrijft een gedwongen x pCt. leening uit, waarin moet worden deelgenomen door alle natuurlijke personen, die een bepaald vermogen bezitten, en tot een bedrag, dat de Regeering zich als opbrengst van de heffing had voorgesteld. De nieuwe leening moet niet worden afgelost op de gewone wijze, doch de obligaties of de inschrijving op een grootboek moeten op naam worden gesteld en deze vervallen aan den Staat, zoodra de houder is overleden. Met andere woorden, de houder ontvangt door de storting van het nominale bedrag geen vordering op den Staat, doch alleen een recht op x pCt. rente over het door hem gestorte bedrag gedurende zijn leven.

Deze vorm is door mij gekozen, omdat er, met medewerking van den Staat, voor den contribuabele een zeer eenvoudige mogelijkheid bestaat om de storting voor deze leening door een ander te laten verrichten. Bij vroegere uitgaven was het nogal eens gebruikelijk om beleeningsfaciliteiten te verlenen bij De Nederlandsche Bank. Deze faciliteit zal bij de onderhavige leening niet kunnen worden toegestaan, omdat de obligaties of de inschrijvingen op het grootboek door het overlijden van den houder plotseling waardeloos kunnen worden. De instellingen, die in dit geval hulp kunnen bieden, zijn de levensverzekeringmaatschappijen. Zij zijn houdster van enorme bedragen

aan schatkiptromessen en staatsleeningen, die aflosbaar zullen worden gesteld uit de opbrengst van de nieuwe leening, en zij zullen dus in staat zijn om haar bestaande en toekomstige verzekeren op ruime schaal hulp te verlenen bij het financieren van de aan deze verzekerden opgelegde aanslagen in de nieuwe leening.

Indien de aangeslagene reeds over een polis bij één der bedoelde instellingen beschikt tot een verzekerd bedrag, dat niet lager is dan zijn aanslag in de nieuwe leening, is de manipulatie al zeer eenvoudig. Hij verzoekt de betrokken instelling de storting van zijn aandeel in de gedwongen leening voor hem te verrichten, terwijl op de polis wordt aangeteekend, dat bij overlijden het aldus gestorte bedrag in mindering zal worden gebracht op de uitkeering, terwijl bij uitkeering gedurende het leven de maatschappij aan haar verplichting zal voldoen door de betrokken obligaties of inschrijving op het grootboek tot de daarvoor indertijd gestorte nominale waarde in betaling te geven.

Degenen, die niet of onvoldoende verzekerd zijn en geen voldoende beschikbare middelen hebben om aan den stortingsplicht te voldoen, kunnen de benoóidigde verzekering sluiten op dezelfde condities als hiervoren omschreven. Mede dit laatste geval bracht mij er toe om boven dit artikel te plaatsen „vermogensheffing op afbetaling”. Door regelmatige betaling der premie kan de belastingplichtige aan zijn verplichtingen voldoen, zonder dat hij zijn vermogensbestanddeelen behoeft te realiseeren of te verpanden en zonder het inkomen hieruit te moeten derven.

Om ieder misverstand te voorkomen, vestig ik er de aandacht op, dat bij een aanslag in de gedwongen leening de belastingplichtige dus de keuze heeft tusschen:

1. dezen aanslag te voldoen uit zijn bezit aan staatsleeningen, zijn vrij en geblokkeerd tegoed of een deel van zijn vermogen, hiervoor te realiseeren, waardoor hij dus het inkomen hieruit derft, doch daarvoor een levenslange rente ontvangt over het bedrag van zijn deelneming in de leening, en

2. den aanslag te laten voldoen door een levensverzekeringmaatschappij, waardoor zijn vermogen intact blijft en hij het inkomen hieruit blijft behouden, doch waartegenover hij een premie aan de levensverzekeringmaatschappij schuldig wordt. Deze laatste incasseert de rente op de verkregen leening en vindt hierin haar vergoeding voor het ten behoeve van den verzekerde aan den Staat betaalde bedrag. Uit den aard der zaak kan de belastingplichtige ook in het onder 1. genoemde geval zich bij een levensverzekeringmaatschappij decken tegen het risico, dat door zijn overlijden de door hem verkregen leening waardeloos wordt.

Daar de belastingplichtige voor zijn storting slechts een levenslange lijfrente ontvangt, zal de reële waarde van de door hem te verkrijgen obligatie of grootboekinschrijving niet hooger zijn dan de waarde van die lijfrente en lager zijn dan de door hem gestorte nominale waarde. Ingeval van financiering door de verzekeringmaatschappijen worden dus de door hen voor verzekerden gestorte bedragen pas volwaardig bij uitkeering van den eindtermijn of bij overlijden en moeten zij daarom van geregelde premiebetaling verzekerd kunnen zijn. Er zal dan ook een staatsgarantie moeten zijn, dat in geval van staking der premiebetaling het verschil tusschen de nominale en reële waarde, verminderd met de afkoopwaarde der polis, door den Staat aan de maatschappijen wordt vergoed, die op zijn beurt hiervoor een aanslag aan den betrokkene oplegt.

Daar de verzekeringmaatschappijen alleen gekeurde levensverzekeren, zal de Staat aan hen, die om gezondheidsredenen worden afgewezen, moeten toestaan om den hun opgelegden stortingsplicht te voldoen door betaling van het verschil tusschen de nominale en reële waarde

¹⁾ „Vermogensheffing” door Prof. Dr N. J. Polak in „E.-S.B.” van 3 Juli 1946, no. 1521, blz. 419 e.v.

van de door hen te verkrijgen obligaties of grootboek-inschrijving.

Theoretisch is het nog denkbaar, dat de maatschappijen niet over voldoende middelen beschikken, om aan alle aanvragen van verzekerden te voldoen. In dit geval kan door beleeningsfaciliteiten van De Nederlandsche Bank worden voorzien.

Het zou niet billijk zijn om aan iederen belastingplichtige een gelijken aanslag in de gedwongen leening op te leggen. Een gelijke storting zou immers den jongeren een langer rentegenot in het vooruitzicht stellen dan aan de ouderen en deze laatsten zouden dus een zwaardere heffing ondergaan, omdat in beide gevallen pas bij overlijden het gestorte bedrag aan den Staat vervalt. Ik heb daarom een schaal ontworpen, waarin voor de leeftijden van 26 tot 85 jaar is aangegeven in welke verhouding ieder aan de leening zal moeten deelnemen. Daarbij is uitgegaan van een rentevoet van 3 pCt. en gebruik gemaakt van de sterftetafel G.B.M. 1931/40.

26 tot 27 jaar.....	f 4.000	42 tot 44 jaar.....	f 2.500
27 " 28 "	3.900	44 " 46 "	2.400
28 " 29 "	3.800	46 " 48 "	2.300
29 " 30 "	3.700	48 " 50 "	2.200
30 " 31 "	3.600	50 " 52 "	2.100
31 " 32 "	3.500	52 " 54 "	2.000
32 " 33 "	3.400	54 " 56 "	1.900
33 " 34 "	3.300	56 " 58 "	1.800
34 " 35 "	3.200	58 " 60 "	1.700
35 " 36 "	3.100	60 " 62 "	1.600
36 " 37 "	3.000	62 " 64 "	1.500
37 " 38 "	2.900	64 " 67 "	1.400
38 " 39 "	2.800	67 " 71 "	1.300
39 " 40 "	2.700	71 " 77 "	1.200
40 " 42 "	2.600	77 " 85 "	1.100
		85 jaar en ouder ..	1.000

Het is natuurlijk bij dit systeem geen bezwaar om de vrijstellingen en de progressie, welke de Minister zich had voorgesteld, toe te passen. Ik heb evenwel den indruk, dat zij bij dit ontwerp geheel of gedeeltelijk overbodig en ongewenscht zijn. Zelfs bij een zeer gering heffingspercentage zal de Staat reeds het gestelde doel bereiken.

Het volle profijt van deze leening zal evenwel geleidelijk en eerst na verloop van jaren tot zijn recht komen, omdat de rentelast aanvankelijk blijft bestaan en geleidelijk minder wordt, naarmate de houders van de leening komen te overlijden. De Staat ontvangt dus zijn vermogensheffing voor een deel ineens (de aflossingen staan onmiddellijk stil) en voor een deel op afbetaling (de geleidelijk minder wordende rentelast).

Voor den belastingplichtige verloopt de heffing al bijzonder geruischloos. Afgezien van de moeilijkheid om voor de leening het benodigde bedrag vrij te maken (welke moeilijkheid hierboven op een elegante wijze is opgelost), bemerkt hij van de geheele vermogensheffing vrijwel niets; hij blijft zijn rente-inkomen behouden en eerst bij zijn overlijden wordt het pijnlijke van de heffing openbaar. In werkelijkheid bestaat zijn storting uit twee deelen, nl. een koopsom voor een levenslange rente en een vermogensheffing. In de hierboven afgedrukte schaal is het gedeelte vermogensheffing steeds f1.000 en het restant: koopsom voor de lijfrente.

Bij de uitbetaling der coupons of het uitbetalen der grootboekrente zal de betrokken beambte zich ervan moeten vergewissen, dat de houder nog in leven is. Dit kan voor obligaties worden bereikt door aan de achterzijde der coupons een verklaring te laten drukken van nog in leven zijn; de rechthebbende dient deze verklaring te laten ondteekenen door een ambtenaar van den burgerlijken stand, alvorens de coupon bij een bankinstelling te kunnen verzilveren. Vóór remise van de grootboekrente kan inlevering van een attestatie de vita als eisch worden gesteld. In geval van overdracht aan verzekeringmaatschappijen kan van genoemde eischen worden afgeweken.

Daar de aflossing dezer leening niet op de normale wijze plaatsvindt (door terugbetaling van het geleende bedrag), dient de Staat kennis te krijgen van het teniet gaan zijner verplichtingen door overlijden. Dit zal men bereiken door

te bepalen, dat de na het overlijden vervallen coupon of vervallen grootboekrente slechts wordt uitbetaald (geheel of gedeeltelijk) tegen overlegging van de obligatie, het couponblad of het bewijs van inschrijving. Indien coupons eenige jaren niet worden aangeboden, kan een onderzoek worden ingesteld bij het bevolkingsregister, of de betrokken houder wellicht is overleden. Indien het recht op loopende rente na overlijden op het betrokken stuk staat aangegeven, zullen de erfgenamen of de behandelende notaris wel voor incasseering en inlevering van de vereischte stukken zorgdragen.

Het mij ten slotte vergund de voordeelen van de hierboven ontwikkelde heffingsmethode als volgt samen te vatten:

1. 'de vermogensheffing kan plaats hebben, zonder dat de belastingplichtige in noemenswaardige betalingsmoeilijkheden geraakt;
2. zij kan snel geschieden en zonder perceptiekosten van eenige beteekenis, in tegenstelling tot de door Prof. Polak aanbevolen methode van uitbesteding bij deskundigen der inlevering of verpanding van diverse (incourante) vermogenswaarden;
3. zij kost den belastingplichtige, die zelf het bedrag van de leening fourneert, voor zijn gevoel geen direct offer, daar pas bij zijn overlijden de vermogensvermindering realiteit wordt;
4. zij geeft den belastingplichtige het voordeel, dat hij zijn rente-inkomen blijft behouden en hij het betrokken bezit voor de vermogensbelasting ieder jaar lager kan waardeeren; successierechten zijn in het geheel niet verschuldigd;
5. zij geeft den Staat het voordeel, dat over het rente-inkomen inkomstenbelasting kan worden blijven geheven en dat de geheele aflossing der staatsschuld onmiddellijk uit de groeiing kan verdwijnen;
6. voorzover van de tusschenkomst der levensverzekeringmaatschappijen gebruik wordt gemaakt, geeft zij het voordeel, dat de belastingplichtige niet met den Staat behoeft te onderhandelen over het afstooten of verpanden van bezit en dat hij door premiebetaling de heffing in zeer draaglijke payementen kan voldoen, waardoor tevens de spaarzaamheid wordt bevorderd;
7. zij geeft de verzekeringmaatschappijen het voordeel, dat het voor haar verzekerden te financieren bezit steeds op nominale waarde kan worden gewaardeerd, omdat koersverlies op deze belegging uitgesloten is;
8. zij geeft het voordeel, dat belastingplichtigen, die op het moment van heffing wel in staat zijn de gevraagde som te fourneeren, te allen tijde nog in de gelegenheid zijn om hun leening aan een verzekeringmaatschappij over te dragen, zoodat zonder bezwaar andere mogelijkheid van verkoop of beleening kan worden uitgesloten.

N. A. BINS.

KERN OF ONDERNEMINGSRAAD.

Wanneer men tot organisatie van het overleg in de onderneming wil geraken, dan doet zich de vraag voor, of men moet hebben: een college van vertegenwoordigers van het personeel, dat namens dit personeel bij de leiding van de onderneming optreedt, dan wel of het gaat om een orgaan, waarin allen vertegenwoordigd zijn, die in de onderneming hun werk vinden, dus alle groepen van werknemers en de leiding.

De commissie uit de Stichting van den Arbeid, die een rapport heeft uitgebracht aan deze Stichting omtrent de samenwerking in de onderneming, heeft deze twee vormen duidelijk onderscheiden en den naam „kern" gebruikt voor personeelcommissies, terwijl zij ondernemingsorganen, waarin ook de leiding der onderneming zitting heeft, heeft aangeduid met den naam „ondernemingsraad". Dezenomenclatuur wordt hier aangehouden.

De ontwikkeling in het buitenland.

Voor het verkrijgen van een juist oordeel omtrent het hier bedoelde alternatief is het nuttig na te gaan, wat wij ten deze uit verschillende landen kunnen leeren.

In Duitsland werd bij de wet van 1920 voorgeschreven, dat er in elke onderneming een kern moest zijn. In de praktijk van het werk dezer kernen was de aandacht geheel gericht op behartiging van de directe materiele belangen van de arbeiders in de onderneming en van de arbeidersklasse in het algemeen. Daarbij stond de kern tegenover de directie, veelal met het grootste wantrouwen en met een zekere vijandigheid. Hier werd klassestrijd bedreven.

Het nazi-régime heeft het kernensysteem gehandhaafd en ook de nieuwe wet van de Geallieerden geeft een regeling van kernen, dus commissies, waarin uitsluitend werknemersvertegenwoordigers zitting hebben.

De nabuurstaten van Duitsland: Oostenrijk, Tsjechoslowakije, Hongarije en Polen volgen hetzelfde systeem. De vorm van ondernemingsraden, waarvan ook de leiding deel uitmaakt, schijnt daar niet bekend te zijn.

In de democratische landen van West-Europa is dat anders.

In Engeland werd in 1918 door de Whitley-commissie de instelling aanbevolen van ondernemingsraden, waarin dus werknemersvertegenwoordigers zitting zouden hebben tezamen met vertegenwoordigers van de leiding. Men was met deze gedachte verre zijn tijd vooruit. Waar in Engelse ondernemingen een orgaan voor het overleg bestond, had dit toen nog overal den kernvorm. En indien in de jaren na den vorigen oorlog deze zaak werd aangepakt in ondernemingen, waar dit tevoren nog niet het geval was, koos men ook nog bijna steeds den kernvorm.

Tijdens den tweeden wereldoorlog echter is de gedachte van de Whitley-commissie weer met volle kracht naar voren gekomen en heeft zij het pleit gewonnen. De doelstelling der „joint committees”, die in deze jaren een groote vlucht namen, was in de eerste plaats, om door gezamenlijke inspanning en het op juiste wijze inschakelen van aller krachten te komen tot een zoo groot mogelijke bijdrage tot het winnen van den oorlog. Het is duidelijk, dat hier geen controverse op den voorgrond stond, zooals in Duitsland, maar integendeel de zin voor samenwerking.

Niet alleen in Engeland is de „joint committee” (ondernemingsraadvorm) geheel op den voorgrond gekomen, doch het Engelse voorbeeld is tijdens den oorlog en ook daarna gevolgd in de dominions, in de Vereenigde Staten en in Noorwegen en Zweden. En zelfs in Frankrijk, waar krachtens de wetten van 1936 en 1941 kernen algemeen voorgeschreven waren, is men overgegaan tot het systeem der ondernemingsraden, die bij de wet van 1945 verplicht zijn voorgeschreven.

Doelstelling bepalend voor den vorm der samenwerking.

De keuze tusschen het alternatief kern of ondernemingsraad, wordt in sterke mate bepaald door de doelstelling. De vraag, wat men met het overleg wil bereiken en hoe men dat denkt te kunnen bereiken, is hier van groot belang.

In vroeger jaren stond de eisch van medezeggenschap der arbeiders voorop. Men wilde het vrije beschikkingsrecht der ondernemers doorbreken door aan de arbeiders in de onderneming macht te geven tegenover den ondernemer. Men hoopte uiteraard, dat de werkgevers eieren voor hun geld zouden kiezen, maar deden ze dat niet, dan zouden de kernen hun taak verrichten dwars tegen de wenschen van de leiding in. In het bijzonder in Duitsland was dan ook de controverse tusschen kern en leiding dikwijls zeer scherp.

Van deze medezeggenschap is in de vooroorlogsche jaren in het algemeen maar weinig terecht gekomen. Het werd duidelijk, dat het verlenen van „medezeggenschap”

aan de werknemers in de onderneming niet het geschikte middel was ter beperking van de vrijheid der ondernemers. Het probleem der medezeggenschap in de onderneming had daardoor in de dertiger jaren veel van zijn actualiteit verloren; de aandacht werd veeleer gericht op medezeggenschap in grooter verband, bedrijfstakgewijze, gelijk dit ook thans, en terecht, in ons land het geval is.

Doch ook om andere redenen werd veelal een orgaan van de werknemers in de ondernemingen gewenscht, nl. voor het toezicht op de juiste naleving van de collectieve contracten betreffende de loonen en andere arbeidsvoorwaarden, welke door de vakorganisaties waren afgesloten. Indien de werkgever het met deze C.A.O.'s niet al te nauw nam, dan zou dat orgaan kunnen opkomen voor de rechten der arbeiders, en wanneer de interpretaties en de wijze van toepassing van de gestelde regels door den werkgever niet in het belang waren van de arbeiders, dan zou dat orgaan daarover met den werkgever in onderhandeling kunnen treden.

Ook deze functie kon echter de kernen niet tot bloeien de organen in de ondernemingen maken, want hier gaf steeds weer de verhouding van de kernen tot de vakorganisaties moeilijkheden. De kernen hadden telkens de neiging geheel onafhankelijk te zijn van de vakorganisaties, hetgeen den werkgevers veelal zeer aangenaam was. De vakorganisaties wenschten dit echter allerminst, daar immers de kernen toezagen op de uitvoering van de door hen overeengekomen bepalingen en zij uiteraard over de wijze van toepassing daarvan mee wilden praten. De op deze wijze geschapen toestand bevredigde dan ook meestal niet en veelal werden de commissies van vertegenwoordigers van de werknemers in de onderneming vervangen door vertegenwoordigers van de vakorganisaties, die in plaats van de kernen werden belast met het toezicht op de naleving van de collectieve contracten. Deze organisatievorm heeft vooral in Engeland algemeen ingang gevonden: iedere onderneming heeft zijn „shop-stewards”, de vertegenwoordigers der vakbonden in de onderneming.

Wanneer het directe doel is, het verlenen van het recht van medezeggenschap en macht aan de arbeiders, waardoor het orgaan tegenover den ondernemer komt te staan, of wanneer slechts toezicht op de naleving der contracten beoogd wordt, waardoor het orgaan alleen een passieve critische functie heeft, dan ligt het voor de hand, dat men den kernvorm kiest. Hier zou een ondernemingsraad zinloos zijn.

Indien er geen andere doeleinden waren in dit verband, dan zou het geheele probleem van het overleg in de onderneming van zeer gering belang zijn. Bij de keuze tusschen kern en ondernemingsraad zou dan de kernvorm genomen behooren te worden, maar deze kernen zouden toch, blijkens het bovenstaande, wel weer een mislukking blijken te zijn.

Er is echter een ander doel. Het uitgangspunt daarbij is, dat een zeer belangrijk deel van het leven van den mensch in beslag wordt genomen door zijn werk — waarmee hij in het levensonderhoud van zichzelf en de zijnen voorziet, maar waardoor hij ook goederen en waarden helpt tot stand brengen, die nuttig zijn voor anderen — zijn werk, dat hij in een bepaalde, vaste omgeving, tezamen met anderen verricht. Eén derde van het leven van bijna ieder van ons bestaat uit dat werk. Het gaat er nu niet alleen om, dat de verdiensten zoo zullen zijn, dat de menschen in die andere twee derde van hun leven het redelijk goed zullen hebben, maar evenzeer is van belang, dat het deel van het leven, waarin wordt gewerkt, zoo goed mogelijk zal zijn. Daartoe is noodig, dat de mensch weet samen te werken met de anderen, dat hij zijn functie in de gemeenschap, die de onderneming vormt, op juiste wijze vervult. Daartoe is ook noodig, dat hij weet, waarvoor hij werkt; dat hij inzicht heeft in de beteekenis van zijn werk; dat hij zich mede-verantwoordelijk weet voor het gezamenlijk

product en dat hij ook inderdaad zooveel mogelijk verantwoordelijkheid draagt.

Stellig ligt in de lijn dezer gedachtengang, dat het gewenscht is, dat ieder meeleeft en meedenkt bij het gezamenlijk werk en dat het star autoritaire régime, dat nog in sterke mate in het bedrijfsleven bestaat, in democratischen zin wordt gewijzigd; voorzover dit mogelijk is; hierbij past zeer zeker een groote mate van medezeggenschap. Maar deze medezeggenschap past in dezen gedachtengang alléén, indien zij gebaseerd is op den wil tot samenwerken en op onderling begrip en vertrouwen.

Indien men dit laatste fundamenteel acht, dan is daarmee een nieuw doel gesteld voor het orgaan in de onderneming: het bevorderen van onderling begrip en vertrouwen bij allen, die in de onderneming hun werk vinden, ter verhooging van de arbeidsvreugde en het resultaat van het gezamenlijk werk. Dan gaat het hier dus vooral om gezamenlijk overleg. In dat geval ligt het voor de hand, dat de keuze valt, niet op den kernvorm, doch op den ondernemingsraad, waarin allen vertegenwoordigd zijn: de directie der onderneming én het personeel, afdelingschefs en employé's, bazen en arbeiders.

De ontwikkeling in Nederland.

Bezien wij tenslotte nog in dit verband de historische ontwikkeling in Nederland.

De vorm der ondernemingsraden is in Nederland in de practijk nog nauwelijks bekend, doch het instituut der kernen, die regelmatig contact hebben met de directie, is hier vrij algemeen verbreid. Reeds in 1878 zijn in Nederland de eerste kernen opgericht door van Marken in Delft en Stork in Hengelo. Het initiatief hiertoe ging geheel uit van de werkgevers; er was toen in Nederland nog nauwelijks sprake van een arbeidersbeweging; de arbeiders hadden nog geen eigen leiders, geen eigen program, zij hadden als arbeiders nog geen duidelijke eigen verlangens. De bedoeling van deze werkgevers was, hen op te trekken tot een hooger plan en daartoe wilden zij overleg. Deze oorspronkelijke hoogstaande doelstelling heeft op het kernwezen van later jaren in Nederland een goeden invloed uitgeoefend, zij het ook, dat stellig ook vele motieven van mindere kwaliteit zich hebben doen gelden.

Doordat de vakorganisaties in Nederland nimmer op praegnante wijze den eisch van medezeggenschap in de onderneming hebben gesteld, is de strijd tusschen de maatschappelijke klassen, die in deze eeuw heeft gewoed, in veel geringere mate bepalend geweest voor het karakter van de kernen, dan dit bijv. in Duitschland het geval is geweest.

Deze twee factoren — de goede oorsprong en het ontbreken van een scherpe machtsstrijd — hebben er toe bijgedragen, dat in Nederland tusschen kern en directie in het verleden in vele gevallen een overleg heeft plaats gehad, dat — al was het meestal weinig omvattend en niet al te belangrijk — toch gekenmerkt werd door wederzijdschen goeden wil en opbouwend genoemd kon worden. En dit is thans stellig ook het geval.

Hierdoor wordt ten volle verklaard, dat zij, die het kernwerk in den goeden zin des woords in de practijk in Nederland kennen, soms van oordeel zijn, dat het onderscheid tusschen kern en ondernemingsraad niet van veel beteekenis is. Wat betreft de ondernemingen, waar geleidelijk het overleg tusschen kern en leiding op bovenbedoelde wijze is gegroeid, is dat niet geheel onjuist. Het is stellig ook op die manier mogelijk, iets goeds te bereiken.

Maar het wezen en het doel van het overleg in de onderneming, het wezen ook van de onderneming zelf als werkgemeenschap, komen beslist veel beter tot uitdrukking in den vorm van overleg, die hier aangeduid is met het woord ondernemingsraad. Wanneer het overleg in dien vorm wordt gegoten, dan zal de vorm niet nalaten een goeden invloed uit te oefenen op dat overleg zelf. Niet

voor niets hebben de Angelsaksische en de Scandinavische landen een duidelijke keuze gemaakt.

GEVERS DEYNOOT.

DE BEREKENINGEN VAN HET NATIONAAL INKOMEN VAN BELGIË.

De economische literatuur van de afgelopen tien jaren deed het belang uitkomen van de berekening van het nationaal inkomen van een land voor al de vertakkingen van de economische wetenschap. Zoowel de historische, de theoretische (economische dynamica) als de normatieve branche (fiscale en financieele politiek) maakten gretig gebruik van de bestaande gegevens. Nieuwe uitgebreide reeksen werden door de statistici volgens uniforme en verfijnde methodes opgesteld en regelmatig aangevuld. Ook het zakenleven en de Overheid begrepen het nut van de in kwestie zijnde statistieken. In verschillende landen werden speciale onderzoekcommissies met berekeningen in dien zin belast.

Tot een uitgebreide officieele publicatie kwam het in België nog niet. Al hetgeen hier aan gegevens over het nationaal inkomen bestaat, is te danken aan het privaaf initiatief. Schatters waren er in den beginne niet tekort. L. Hubert schatte het nationaal inkomen van België in 1906 op 5 milliard goudfrank¹⁾, Van de Vorst in 1911 op 6 milliard gr., Gini in 1914 op 7 à 7,5 milliard gr. en P. Wauwermans op 6 milliard gr. voor hetzelfde jaar. De aanhaling van deze cijfers geschiedt nochtans onder ruim voorbehoud, want de berekening geschiedde zeer oppervlakkig. Meestal werd het nationaal inkomen door een eenvoudige bewerking van de schatting van het nationaal vermogen afgeleid. Het eerste, ietwat ernstig gefundeerd bedrag leverde Ch. Clavier. In 1919 schatte hij het nationaal inkomen voor 1913 op 5,8 milliard gr. Prof. Baudhuin vond dit cijfer nog te laag. Hij kwam in 1924 tot het besluit, dat het nationaal inkomen voor 1913 ongeveer 6,5 milliard gr. zou hebben bedragen.

De aangehaalde cijfers onderling vergelijken en er eenige conclusie aan vastknoopen lijkt zeer gewaagd. De techniek van de berekening was in dien tijd nog te weinig gevorderd om uit de resultaten ernstige deducties te kunnen maken. Daarbij maakt de verscheidenheid van de schatters en de door hen gevolgde methode iedere vergelijking haast onmogelijk.

Volledigheidshalve zij nog vermeld, dat Prof. Baudhuin in 1926 het nationaal inkomen berekende voor 1846 en 1895. Hij verkreeg respectievelijk 1,16 en 3,28 milliard gr. De aangehaalde bronnen zijn nochtans zoo schaarsch, dat genoemde bedragen slechts op eenig historisch belang aanspraak kunnen maken. Maar hiermede werd de voornaamste, zoo niet de eenige, auteur genoemd, die zich na den oorlog 1914—'18 met de berekening van het nationaal inkomen van België zou bezighouden.

Inderdaad, buiten de schattingen van E. Mahaim voor 1920 (17 milliard gr.) en 1922 (20 milliard gr.) en die van C. Gini voor 1923 (7 à 7,5 milliard gr.), bestaat er niets anders dan de gegevens van Prof. Baudhuin. De reeks, die hieronder is afgedrukt en die uit de publicaties van genoemden auteur werd samengesteld, is weliswaar onvolledig. Prof. Baudhuin leverde van 1913 tot 1939 slechts negen volledige resultaten. Verder moest wegens gebrek aan statistisch materiaal dikwijls tot bloote ramingen worden overgegaan en werd enkel gepoogd het nationaal inkomen te meten in de fase van de verdeling. Van de totale productie en het verbruik, laat staan van hun thans zoo belangrijke componenten (productie van duurzame, semi- en niet-duurzame verbruiksgoederen, de totale investeringen met hun componenten, enz.) wordt geen melding gemaakt. Alleen de totale besparingen worden van tijd tot tijd

¹⁾ 1 goudfr. = 0,290323 gr. fijn.

aangegeven. De gegevens hebben nochtans het voordeel steeds volgens dezelfde methode (de directe) te zijn samengesteld, hetgeen hun vergelijkbaarheid aanzienlijk verhoogt en tevens toelaat met de noodige zekerheid verder te redeneren. De ambitie van Prof. Baudhuin reikte niet verder dan af en toe het inkomen te berekenen, dat gedurende een jaar aan elk van de in Belgisch bezit zijnde productiefactoren was te beurt gevallen. Hij streefde er naar, na een verloop van jaren, een statistische reeks op te bouwen, waaruit enkele gevolgtrekkingen voor het economisch gebeuren van dit land zouden kunnen worden gemaakt. Het dient te worden gezegd, dat dit resultaat werkelijk werd bereikt:

Hier volgen dan de gegevens voor het totale inkomen.

TABEL I.

Nationaal inkomen van België volgens Prof. Baudhuin.
(in milliarden francs)¹⁾

1846	1,2
1895	3,3
1913	6,5
1924	31,0
1927	48,6
1930	68,5
1932	50,0
1934	49,7
1936	59,8
1937	65,3
1938	65,2

¹⁾ De cijfers voor 1846, 1895 en 1913 geven goudfrancs aan; voor 1924 en verder: papierfrancs.

Uit deze reeks alléén kan, gezien de sterke schommelingen van de waarde van de Belgische munteenheid tusschen de twee oorlogen, géén enkele ernstige gevolgtrekking voor het reële inkomen noch voor een eventuele vergelijking met het volksinkomen van andere landen worden gemaakt.

Om de gegevens internationaal vergelijkbaar te maken, wordt het nationaal inkomen van een land dikwijls uitgedrukt in goudprijzen. Hoe weinig steekhoudend deze omzetting voor België uitvalt, moge blijken uit onderstaande tabel.

TABEL II.

Nationaal inkomen van België in goudfrancs van 1913.

	in milliarden	index 1913 = 100	per hoofd in goudfrancs
1913	6,5	100	850
1924	7,4	114	907
1927	7,0	108	883
1930	9,9	152	1.219
1932	7,2	111	877
1934	7,2	110	865
1936	6,2	96	746
1937	6,8	104	812
1938	6,8	104	808

Op een kwart eeuw — tusschen 1913 en 1938 — zou het dus met 4 pCt. zijn gestegen, na in 1936 met 4 pCt. te zijn gedaald. Het inkomen per hoofd zou aanzienlijk zijn verminderd!

Volgens indexcijfers op basis 1924 = 100 zou het nationaal inkomen, uitgedrukt in goudprijzen, respectievelijk hebben bedragen:

1913	88
1930	134
1938	92

Voor deze mathematische bewerkingen dient een ruim voorbehoud te worden gemaakt. De waarde van de Belgische munt was, zoals gezegd, tegenover het goud tusschen de twee oorlogen aan al te hevige schommelingen onderhevig, dan dat de goudbasis als middel voor inter-

nationale vergelijking van het Belgisch nationaal inkomen zou kunnen worden gebruikt. De cijfers voor 1927 (na de stabilisatie van 1925) en voor 1936 (juist na de devaluatie van Maart 1935) leveren hiervan het beste bewijs. Een meer aannemelijke basis lijkt, zowel a priori als door het naslaan van de verkregen uitslagen, de index van de kleinhandelsprijzen of van de levensduurte te zijn.

TABEL III.

Reëel nationaal inkomen van België op basis van den index van de kleinhandelsprijzen. (1913 = 100).

	in milliarden ¹⁾	index 1913 = 100	per hoofd in francs
1913	6,5	100	850
1924	6,0	92	783
1927	6,2	95	779
1930	7,8	120	968
1932	6,9	107	845
1934	7,4	115	902
1936	8,7	134	1.049
1937	8,9	136	1.062
1938	8,6	132	1.021

¹⁾ De aangegeven bedragen werden bekomen door de cijfers van tabel I te vermenigvuldigen met 100 en te deelen door den officiëlen index van de kleinhandelsprijzen.

Op 25 jaar valt aldus een stijging van 32 pCt. te noteren. Het cijfer van 1938 is nog 8 pCt. hooger dan dit van 1930 (laatste bloeijaar). De resultaten van na 1935 (devaluatie) zijn overigens allen hooger dan die voor 1930. Het reëel nationaal inkomen per hoofd steeg op een kwart eeuw met ongeveer 12 pCt., nadat het in 1924 aanzienlijk was gedaald en nog in 1927 lager lag dan in 1913. Met de voorspoedjaren (1928—'30) werd voor het eerst weer het peil van 1913 bereikt en in 1930 met 14 pCt. overschreden. De crisis (1931—'34) bracht het inkomen per hoofd terug op zijn vooroorlogsch niveau. Na de devaluatie van 1935 bereikte het zijn hoogtepunt in 1937. Op het resultaat van 1938 is de weerslag van den onzekeren internationalen toestand reeds waar te nemen.

Sinds 1938 bestaat er geen enkele berekening van het nationaal inkomen meer. Prof. Baudhuin gewaagde nog wel van enkele cijfers (1939 : 65,2 milliard frcs.; 1941 : 46 milliard frcs.; 1943 : 55 milliard frcs.), maar veel belang hechte hij er blijkbaar zelf niet aan. Voor het jaar 1946 werd in het Parlement en in de pers een nationaal inkomen genoemd, gaande van 150 naar 160 milliard frcs. De simplistische redenering, waardoor die bedragen werden verkregen, springt in het oog. Het nationaal inkomen 1938 is 65 milliard frcs. Op basis 1938 = 100 bedroeg de index van de productie voor 1946 ongeveer 80 en van de prijzen ongeveer 300. Een eenvoudige vermenigvuldiging $65 \times 3 \times 0,8$ geeft ongeveer het aangehaalde resultaat.

Op dit oogenblik wordt er nochtans ernstig gewerkt om onze statistische gegevens in zake het nationaal inkomen volledig bij te werken. Het tijdschrift van het Nationaal Instituut voor de Statistiek²⁾ deelt hieromtrent interessante bijzonderheden mede.

Reeds in 1943 werd door den Centralen Dienst voor de Statistiek, thans Nationaal Instituut voor de Statistiek, het plan opgevat een gedetailleerde en betrouwbare statistiek van de inkomstenbelastingen op te zetten, deels met het oog op de berekening van het nationaal inkomen volgens de subjectieve methode. De oorlogsomstandigheden hadden er schuld aan, dat het werk tijdelijk moest worden stopgezet. Na de bevrijding werd het weer opgenomen. De afdeling „Statistiek der openbare financiën” van het Nationaal Instituut voor de Statistiek werkt thans aan een verslag over de berekening van het nationaal inkomen van België in het algemeen en voert een berekening

²⁾ „Studie over het opzetten eener statistiek der in de mobilienbelasting, de bedrijfsbelasting, de nationale crisisbelasting en in de aanvullende personeele belasting aangeslagen inkomsten en van rendement dezer belastingen” door E. R. van der Aa in „Statistisch Bulletin”, 32e jaargang, September/October 1946, blz. 835-857.

uit voor het jaar 1944 volgens de subjectieve methode. Anderzijds leverde steller van het aangehaalde artikel een verslag in bij den Secretaris-Generaal van het Ministerie van Economische Zaken, dat o.a. handelde over het opstellen van een periodieke statistiek van het Belgisch nationaal inkomen. Positieve resultaten werden tot hier toe nog niet gepubliceerd, maar worden beloofd voor de eerstvolgende nummers van het Statistisch Bulletin. Zij worden zoowel door het bedrijfsleven als door de politieke en wetenschappelijke wereld met gewettigde belangstelling tegemoet gezien ³⁾.

VICTOR VAN ROMPÛY.
Lic. Econ. Wetensch.

Leuven, 1 Januari 1947.

³⁾ Voor bibliografische nota's, nadere gegevens nopens de samenstelling van het nationaal inkomen van België volgens enkele aangehaalde auteurs, de statistische methode en bronnen door hen gebruikt, raadplege men een studie in het Statistisch Bulletin, verschenen na de voltooiing van dit artikel onder den titel „Studies over het nationaal inkomen”, December 1946, blz. 4113—4127.

INGEZONDEN STUKKEN.

HET KARAKTER DER HUIDIGE BEDRIJFSORGANISATIE.

Dr Th. van Luytelaer schrijft ons:

In „E.-S.B.” van 27 November 1946 houdt Mr J. van Wulfften Palthe een betoog ten gunste der Woltersomsche bedrijfsorganisatie die, door de na de bevrijding toegepaste zuiveringsmaatregelen, weer zou zijn geworden „een belangenorganisatie van privaatrechtelijken aard, weliswaar overgoten met een publiekrechtelijk tintje in den vorm van een voor iedere onderneming verplichte aanmelding voor het lidmaatschap, maar voor het overige meer de kenmerken vertoonende van een privaatrechtelijke vereniging dan van een publiekrechtelijk lichaam van beroep of bedrijf, gelijk dit in de Grondwet was voorzien”.

De schrijver maakt zelf toch ook melding van haar vitium originis: het feit, dat zij niet ontstaan is uit den vrijen wil van het bedrijfsleven, maar van bovenaf is opgelegd. Het is misschien mede een kwestie van sentiment, hoe men de bedrijfsorganisatie in haar huidige vorm wil bezien. Zij moge dan in sommige opzichten nu wel wat *lijken* op een belangenorganisatie van privaatrechtelijken aard, er is toch al dadelijk het feit, dat zij nog steeds door de Overheid verplicht is voorgeschreven en dat het verplicht lidmaatschap strijdig is met Nederlandschen aard en democratie.

Dit zelfde is evenzeer het geval met de vereischte goedkeuring der begrotingen van de hoofdgroepen en de benoeming van haar voorzitters en die der bedrijfsgroepen door de Overheid, de goedkeuring van de begrotingen der lagere organisaties en de benoeming van haar voorzitters door de voorzitters der hogere organisaties. Het dagelijks bestuur moge dan in de plaats van den voorzitter zijn gekomen en er moge zijn nagegaan, of de besturen het vertrouwen der leden genoten en representatief waren — waarbij het misschien wel eens moeilijk is geweest „neen” te zeggen —, gelukkig is de schrijver zelf ook van meening, dat, althans ten aanzien van benoeming en begrooting, het beginsel van hiërarchie kan verdwijnen. Wij zouden zeggen: moet verdwijnen, evenals het verplicht lidmaatschap, waarvan wij de door den schrijver genoemde rechtvaardigheidsgrond (steeds inwinnen van advies door de Overheid, waarin deze trouwens, ook volgens den schrijver, tekort schiet) principieel onvoldoende achten. Vereenigingsvrijheid is een grondwettelijk recht.

Wat de begrootingen betreft, kan niet alleen bezwaar worden gemaakt tegen de hiërarchische goedkeuring, doch ook tegen het feit, dat er, althans buiten den kring der eigen groep en haar raad van bijstand, in feite ook geen openbaarheid van begrooting en rekening is, maar wel de hogere organisaties de lagere jaarlijks een verplichte bijdrage opleggen.

De schrijver vermeldt, dat er wordt geklaagd, minder

over de groepeerings bij de totstandkoming dan over het feit, dat de organisatie topzwaar moet worden geacht. Het lijkt ons, dat zij niet alleen zeer topzwaar maar ook verward is. Er zullen inderdaad wel groepen zijn, die alleen een voortzetting vormen van de vroeger bestaande verenigingen; maar er zijn er ook, die daarvan een nuttelooze doublure zijn, die slechts tijd en geld köst, en anderen, die door de verplichte aanmelding hun ledental met honderdtallen niet-gelijkwaardigen zagen toenemen. Een goede aansporing tot verbetering en vereenvoudiging zou zijn het Nederlandsche bedrijfsleven opgave te verschaffen van den zeker niet geringen financieelen last, die het geheele omvangrijke apparaat jaarlijks op zijn schouders legt, van de dikwijls hooge kosten van vaak veelvuldig lidmaatschap met problematiek nut en van het aantal functionarissen der organisaties. Ook om vereenvoudiging en versobering te kunnen nastreven zou opheffing van het verplicht lidmaatschap en de indertijd voorgeschreven groepeerings „à outrance” gewenscht zijn. Met andere woorden: terugkeer naar vrije organisaties, op welke niet, zooals op de huidige bedrijfsorganisatie, de vloek van haar geboorte rust.

Mr Ir A. W. Quint schrijft ons:

In „E.-S.B.” van 27 November 1946 teekent Mr van Wulfften Palthe de Woltersom-organen in hun huidige vorm als belangenorganisaties van privaatrechtelijken aard, overgoten met een publiekrechtelijk tintje in den vorm van het verplichte lidmaatschap. Hij is met dezen toestand blijkbaar zeer ingenomen en acht de groepen in staat op doeltreffende wijze de voorkomende belangen van het bedrijfsleven te behartigen, „zelfs beter... dan een vrije organisatie”.

De door den schrijver erkende belangrijke beperking van de vereenigingsvrijheid acht hij aanvaardbaar, mits de Overheid dan ook de groepen als haar uitsluitende adviseurs van het bedrijfsleven beschouwt. Bovendien, zoo argumenteert hij, zijn vele groepen een voortzetting van de vroeger bestaande vereenigingen, dus waar maken deze laatste zich eigenlijk druk over?

M.i. wordt hier een beeld geteekend, dat in de praktijk niet bestaat. Er is een algemeen streven der vroegere vereenigingen waar te nemen om weer haar plaats in te nemen. Dit streven is zeer begrijpelijk. Men beschouwt de in den bezettingstijd plaatsgegrepen liquidatie van praktisch alle werkgevers- en werknemersvereenigingen als onrecht en vraagt dus om rechtsherstel. Slechts in bepaalde kringen van middenstand en ambacht schijnt men aanvankelijk anders te hebben gedacht en in de Woltersom-organisatie te hebben willen berusten; dit laatste houdt verband met het dikwijls weinig representatieve karakter der vereenigingen. Doch ook dan zijn duidelijk symptomen van een wil tot herrijzing waar te nemen. En niet alleen dat dit geschiedt als maatregel van rechtsherstel, ook in verband met de komende bedrijfsorganisatie, die immers gebaseerd zal zijn op vrije vereenigingen als onderbouw, is het bestaan dezer vereenigingen dringend noodzakelijk.

En, zoo ontstaat hier een enigszins merkwaardig schouwspel, doordat in menigen bedrijfstak naast de groepen weder de vereenigingen getreden zijn. Men krijgt aldus onvermijdelijk doublures. Men kan nu wel betoogen, dat die vereenigingen op sociaal gebied moeten blijven (een gebied, dat voor de Woltersom-organen steeds taboe is geweest) en dat de groepen daarnaast hun economische taak kunnen voortzetten, doch de natuur blijkt sterker dan de leer. Met andere woorden de „vrije” vereenigingen willen zich veelvuldig ook weer op economisch gebied gaan bewegen. In vele gevallen weet de praktijk zich te redden, met name indien de secretariaten zijn gecombineerd. Er kan dan intern een zekere werkverdeling worden toegepast, waarbij in het algemeen het contact met de Overheid en de uitvoering van de door haar opgedragen taken (men

denke aan distributiemaatregelen) bij de groepen blijft berusten.

Bevredigend is deze oplossing intusschen ongetwijfeld niet, al was het alleen maar, dat de leden nu dubbel contributië moeten betalen. Buitendien zijn er gevallen, waar de verhouding tusschen vereenigingen en groepen van minder aangenamen aard is en waar dan ook geschillen voorkomen, die tot bij den rechter moeten worden uitgevochten. Het is mede toe te schrijven aan den moeizamen weg naar de uiteindelijke bedrijfsorganisatie, dat de overgangstijd met zijn halfslachtigen toestand langer duurt dan algemeen werd aangenomen. Van vele kanten is reeds aangedrongen op liquidatie der Woltersom-organen. De Overheid is hier echter niet in willen treden, omdat zij ook thans nog prijs stelt op organen, die representatief zijn voor een bepaalden sector van het bedrijfsleven. Men zou hiermede kunnen instemmen, mits dan ook in de gevallen, dat representatieve vereenigingen herzezen zijn, de corresponderende groep zou worden opgeheven, terwijl voor het overige het streven zal moeten zijn, om de oude vereenigingen zooveel mogelijk in te schakelen. Het is wel zeer ongewenscht, dat groepen thans nog gebruik (lees: misbruik) zouden maken van monopolistische bevoegdheden, hun op instigatie van den bezetter toegekend. Dit gaat in tegen onze vaderlandsche denkwijzen en gewoonten. De door schrijver naar voren gebrachte voordeelen van het verplichte lidmaatschap wegen m.i. niet op tegen de bezwaren, die hij gelukkig ook zelf inziet. Bovendien realiseere men zich, dat het al omvattende van de groep thuis behoort in de publiekrechtelijke sfeer, d.w.z. de sfeer van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie. De te scheppen bedrijfsorganen omvatten eo ipso alle bedrijfsgenooten, evenals provinciën en gemeenten alle inwoners, waterschappen alle ingelanden omvatten.

De publiekrechtelijke saas, die schrijver over privaatrechtelijke vereenigingen wil gieten, denatureert dus die vereenigingen in zulk een mate, dat zij ophouden vereenigingen te zijn. Zijn betoog bewijst eens te meer, dat de huidige toestand niet houdbaar is. Moge er dus spoedig wijziging in komen! ¹⁾

Naschrift.

Gaarne maak ik gebruik van de aan mij door de redactie van de „E.-S.B.” geboden gelegenheid, bovenstaande ingezonden stukken van een kort nawoord te voorzien.

Ten aanzien van het artikel van Dr van Luytelaar kan ik kort zijn. Inzender gaat grotendeels met mijn betoog mede; slechts ten aanzien van de door inzender in het laatste deel van zijn betoog geponeerde stelling, zou ik eenige bezwaren willen maken. Naar mijn meening worden de lasten van het bedrijfsleven, voortvloeiend uit een opheffing van het verplichte lidmaatschap, niet verminderd. Integendeel, bij een opheffing van het verplichte lidmaatschap zou zich hetzelfde verschijnsel openbaren, dat ook vóór den oorlog bestond, te weten, dat een klein gedeelte van de ondernemers de lasten droeg, terwijl de overigen wel van de bereikte resultaten profiteerden, zonder evenwel in de lasten mede te dragen.

Mr Ir Quint heeft bezwaren tegen de slotconclusie van mijn betoog, dat onder de huidige bijzondere omstandigheden de vakgroepen beter in staat zijn de belangen van het bedrijfsleven te behartigen dan een vrije organisatie.

Ook mij is het bekennd, dat er in vele gevallen, naast de bekende vakgroepen weder-vrije vereenigingen zijn opgericht. Daar staat evenwel tegenover, dat in talloze andere groepen de wensch voortleeft de tegenwoordige constellatie te handhaven.

In de controverse vrije vereeniging/vakgroep is m.i. beslissend het antwoord op de vraag, welke organisatie in

¹⁾ Op verschillende door schrijver aangevoerde detailpunten ga ik hier niet in. Met name zou nog wel wat op te merken zijn over zijn visie, dat vakgroepen geen „closed shop” politiek kunnen voeren. De ervaring in den voedselvoorzieningssector leert wel anders!

staat is, op dit moment de diepgaande overheidsbemoeiing met het bedrijfsleven, welke nu eenmaal een realiteit is, zoodanig op te vangen, dat deze en voor de Overheid en voor het bedrijfsleven op de meest efficiënte wijze wordt aangewend. Het antwoord op die vraag kan m.i. voor iemand, die de huidige groepen van nabij kent, niet moeilijk zijn.

Ongetwijfeld zullen wij straks weder tot vrije vereenigingen moeten komen. Indien men echter op dit moment reeds tot opheffing der groepen zou overgaan, zou er m.i. een chaos op vereenigingsgebied ontstaan, die slechts ten detrimente van het bedrijfsleven kan zijn. Het mag toch wel als een veelzeggend feit worden beschouwd, dat de commissie van Leeuwen, in haar voorstellen om te komen tot een vrije organisatie, het denkbeeld heeft geopperd een verplicht lidmaatschap nog gedurende een zekere periode te handhaven.

Tenslotte nog deze opmerking:

Ik heb stellig niet willen zeggen, gelijk inzender uit mijn betoog schijnt te hebben opgemaakt, dat de vroegere vereenigingen daarom geen redenen van bestaan meer hadden, omdat de huidige groepen in vele gevallen een voortzetting van deze vereenigingen zijn. Met de desbetreffende zinsnede heb ik enkel nog eens willen onderstrepen, dat ondanks het feit, dat de huidige bedrijfsorganisatie van bovenaf is opgelegd, toch in vele gevallen is voortgebouwd op het historisch fundament van een vrije vereeniging. En het is in dit verband opvallend te kunnen constateeren, dat, uitzonderingen natuurlijk daargelaten, dië vakgroepen het meest intens leven, die op een voortzetting van een vrije vereeniging zijn gebaseerd.

Mr J. VAN WULFFTEN PALTHE.

AANTEKENING.

ENGELAND'S ECONOMISCHE MOEILIKHEDEN.

Wel zelden in zijn lange geschiedenis ziet Engeland zich geplaatst voor zulk ernstige economische moeilijkheden als na den laatsten oorlog. Het verloor in dezen oorlog minder manschappen dan sommige van zijn bondgenooten; het had ook niet den last te dragen van een bezetting. Zijn economische structuur echter werd ontwricht.

Engeland bezat een hoog ontwikkelde industrie, een groote koopvaardijvloot, omvangrijke beleggingen in het buitenland. Wat deerde het, dat het levensmiddelen voor zijn bevolking, grondstoffen voor zijn industrie moest importeeren? Met de opbrengst van zijn export, zijn diensten, zijn beleggingen, kon het zijn import ruimschoots financieren.

De oorlog echter deed de industrie achteruit gaan; ook de koopvaardijvloot en buitenlandsche beleggingen slonken. Toen de vrede kwam, was Engeland arm geworden, arm aan goederen, arm aan diensten, aan geld. Het moest echter blijven importeeren, levensmiddelen om zijn hongerige bevolking te voeden, grondstoffen en machines om zijn gehavend en verouderd industrieel apparaat te vernieuwen en op vollen gang te brengen. Ter financiering daarvan zag het zich genoodzaakt in het buitenland te leenen.

Dit is de achtergrond van het op den 21sten Februari gepubliceerde nieuwe Engelsche witboek: „Economic Survey for 1947”¹⁾. Het noemt den huidige toestand in Engeland niet „extremely serious”²⁾, zooals in een vorig witboek, maar „a critical moment in our affairs”.

Engeland moet importeeren om te kunnen leven en zijn productie-apparaat te herstellen; om te importeeren is het noodig, dat het exporteert; om te exporteeren, moet zijn productie worden opgevoerd.

„Imports and exports are of fundamental importance,

¹⁾ Zie: „Times” van 22 Februari; verder ook: „Bulletin no. 313” van 24 Februari van de „British Embassy”.

²⁾ Zie: „Economisch-Statistische Berichten” van 29 Januari jl.

now and for some years to come. Failure to build up our export trade in the next two or three years so that we can afford to buy enough imports would mean continued food rationing, much less smoking and private motoring, widespread unemployment for lack of raw materials and inability to re-equip industry with the most modern machinery".

Engeland moet exporteeren, in toenemende mate, ook omdat het niet altijd kan blijven leenen.

In het derde kwartaal van 1945 bedroeg de export naar volume 46 pCt. van 1938; in het eerste kwartaal van 1946 84 pCt., in het laatste 111 pCt. De eerste kwartaal in dezelfde perioden in 1946 van 62 pCt. tot 72 pCt. van het volume van 1938. Het deficit over 1946 bedroeg £ 450 miljoen; dat hoofdzakelijk voldaan werd met disposities over de leeningen van de Vereenigde Staten en Canada.

Wat de productie betreft, waarop tenslotte de export steunt, zij is ten opzichte van 1938 gestegen voor gas, electriciteit, tractoren, granen, voertuigen; zij is echter gedaald in de steenkolenmijnen (18 pCt.), in de textiel-industrie, waar de productie van katoenen draaden 40 pCt. beneden het vooroorlogsche peil bleef. Ten aanzien van deze als niet ongunstig beschouwde resultaten in 1946 moet worden opgemerkt, dat de vraag veel groter was. Meer steenkolen, meer gas en electriciteit, meer transportmiddelen, meer staal waren noodig. „By the end of 1946 we had reached a stage at which further expansion of our productive effort was vitally necessary but was extremely difficult unless industry could obtain more coal and power".

Het jaar 1947 is slecht begonnen met de kolencrisis. Een deel van het Engelsche industrieële apparaat werd verlamd. Bijna 2 miljoen menschen werden werkloos. Toch moet de achterstand worden ingehaald. Het witboek heeft voor 1947 de volgende doeleinden gesteld:

Import, 80—85 pCt. van 1938 en wel:

voedsel en voorraden voor	
landbouw	£ 725 miljoen
industrie	„ 525 „
machines	„ 60 „
petroleum	„ 55 „
tabak	„ 50 „
andere goederen	„ 35 „
	—
	„1.450 „
bezettingskosten	„ 175 „
	—
	„1.625 „

Hiertegenover heeft men een export geprojecteerd van 140 pCt. van 1938, waarvan men een opbrengst verwacht van £ 1.200 miljoen. Hierbij kunnen nog £ 75 miljoen worden gevoegd uit hoofde van bewezen diensten aan het buitenland.

Aangezien geen steenkolen, noch textiel en slechts weinig staal zullen kunnen worden uitgevoerd, zal de export van industrieele artikelen moeten worden gesteld op 165 pCt. van 1938. Het uiteindelijke doel van de Regeering blijft gericht op het bereiken van een export, die 175 pCt. bedraagt van 1938. Hiervoor is noodig, dat 25 pCt. van de industrieele capaciteit voor den export werkt.

Conform het boven ontwikkelde plan zal het nadeelig saldo in 1947 bedragen £ 1.625 — £ 1.275 = £ 350 miljoen.

Dit tekort moet worden betaald met leeningen. En hier ligt voor Engeland een moeilijk probleem. De leeningen van Canada (£ 312 miljoen) en de Vereenigde Staten (£ 937,5 miljoen) waren bedoeld om Engeland in staat te stellen in den overgangstijd te leven en zijn productie-apparaat te herstellen. Tot groote ongerustheid van velen echter werd de \$-leening in 1946 voor ongeveer 40 pCt. besteed voor den import van consumptiegoederen als tabak en films. Indien dit zoo voortgaat, zal van herstel en vernieuwing van het productie-apparaat weinig sprake

zijn. Het is hierom, dat voor 1947 een importschema is vastgesteld en contrôle op den import noodig wordt geacht. Op 15 Februari jl. ³⁾ bedroeg het saldo van de Canadeesche en Amerikaansche leening respectievelijk £ 170 en £ 750 miljoen.

Ten einde zooveel mogelijk op dollars te besparen, dient de export naar het Westelijk halfrond en naar sommige landen in Europa als Zweden, Zwitserland en Portugal te worden gestimuleerd, omdat deze gebieden dollars opleveren.

De leeningen uit Canada en de Vereenigde Staten moeten kunnen reiken, niet alleen totdat een evenwichtige betalingsbalans, maar ook een dollarevenwicht is verkregen.

Een eerste voorwaarde voor de Engelsche productie en dus voor het bereiken van de gestelde doeleinden ten opzichte van export, import, leeningen en dollarsaldi; is voldoende productie van steenkolen en energie.

In 1946 werden 189 miljoen ton steenkolen geproduceerd. Voor 1947 zijn minstens 200 miljoen ton noodig. Het aantal arbeiders in de mijnen moet met 100.000 worden vermeerderd. Het witboek heeft een beroep gedaan op vrouwen, op ouden van dagen voor de aanvulling van het algemeen arbeidstekort in Engeland. Voor de mijnen zullen vreemde arbeidskrachten moeten worden gebruikt. Niet alleen het aantal echter, maar ook de arbeidsproductiviteit dient te worden opgevoerd. In 1937 bedroeg de productie per man in de mijnen 308 ton, in 1946: 259 ton. Bij de verdeeling van de beschikbare arbeidskrachten zullen de mijnen eerste prioriteit genieten, daarna volgen landbouw en textiel.

Ook de energielevering heeft de aandacht van het witboek. In 1938 werden 24 miljoen eenheden electriciteit geproduceerd, in 1946 41 miljoen, maar de vraag is begin 1947 nog steeds stijgende.

Andere belangrijke factoren voor de productie zijn: staal en het transportwezen. Aan staal is gebrek door te weinig kolen en onvoldoenden import. Het plan is, op den duur een jaarlijksche productie te bereiken van 16 miljoen ton per jaar, waarbij dan export mogelijk zal zijn van 2½ miljoen ton afgewerkt staal.

De spoorwegen hebben dringend vernieuwing noodig. De koopvaardijvloot omvat slechts 13,9 miljoen B.R.T. tegen 17,4 miljoen B.R.T. in 1939. Voor 1947 is een bouwprogramma opgesteld van 1½ miljoen B.R.T.

In laatste instantie komt het welslagen van de plannen van de Regeering neer op de verhooging van de productie per man. Noch verhooging van loon, noch verkorting van arbeidsuren kunnen worden toegestaan zonder productie-vermeerdering.

In de beschouwingen, die inmiddels in Engeland over het nieuwe witboek zijn verschenen, valt één ding op. Men verwijt de Regeering, dat zij niet met een nationaal plan tevoorschijn is gekomen. Reeds voor de publicatie van het witboek wees „The Economist" van 15 Februari jl. op het ontbreken van een dergelijk plan. Het witboek heeft een diagnose gegeven van den huidige toestand en verder enkele — belangrijke — desiderata voor 1947 genoemd; een algemeen plan op langen termijn echter is daarin niet te vinden. „... a comprehensive plan...", aldus in „The Times" van 25 Februari jl., „showing the production targets of all major industries, their man-power, fuel, and raw material requirements, should be worked out and published. How many more crises are needed before it is recognised that it is not possible to run a „planned economy" without a plan?".

³⁾ Zie: „The Financial Times" van 21 Februari, waarin „The Economist" is opgenomen in verband met het tijdelijk verschijningsbod voor weekbladen.

INTERNATIONALE NOTITIES.

NOGMAALS HET ENGELSCH DOLLARPROBLEEM.

Engeland's bezorgdheid over het snelle tempo, waarin over de door de Vereenigde Staten en Canada verstrekte dollarcredieten wordt gedisponeerd, hangt, zooals bekend, grotendeels samen met het feit, dat de exporten naar de „hard currency area” verre van bevredigend verlopen. De „Financial Times” van 26 Februari jl. geeft in dit verband de volgende cijfers:

Buitenlandsche handel van het Vereenigd Koninkrijk.

	Eerste drie kwartalen van			
	1938		1946	
	Waarde in miljoenen £	in pCt.	Waarde in miljoenen £	in pCt.
Invoer.				
Totaal	689,6	100	925,7	100
„Hard currency”- gebied *)	207,2	30	405,7	44
Sterling-gebied	228,8	33	325,2	35
Europeesch „soft currency”-ge- bied *)	185,1	27	92,9	10
Rest van de we- reld	68,5	10	101,9	11
Uitvoer.				
Totaal	399,2	100	679,5	100
„Hard currency”- gebied	64,8	16	87,7	13
Sterling-gebied	175,1	44	328,7	48
Europeesch „soft currency”-ge- bied	125,3	31	207,2	31
Rest van de we- reld	34,0	9	55,9	8
Saldo.				
Totaal	- 290,4		- 246,2	
„Hard currency”- gebied	- 142,4		- 318,0	
Sterling-gebied	- 53,7		+ 3,5	
Europeesch „soft currency”-ge- bied	- 59,8		+ 114,3	
Rest van de we- reld	- 34,5		- 46,0	

*) Dit omvat: de Vereenigde Staten, Canada, Newfoundland, Cuba, San Domingo, Argentinië, Zweden en Zwitserland.

*) Alle Europeesche landen excl. Zweden en Zwitserland.

Wanneer de landen buiten het dollargebied over voldoende dollars komen te beschikken, zoo zegt het blad, zal Engeland deze, dank zij zijn gunstige handelsbalans met die landen, gemakkelijk tot zich kunnen trekken. De oplossing van de moeilijkheid ligt dus grotendeels in Amerikaansche handen.

DE HANDELSBALANS VAN PALESTINA.

De handelsbalans van Palestina vertoonde in 1946 een passief saldo. De invoer bedroeg £ 69 miljoen, de uitvoer slechts £ 23 miljoen. Het saldo ad £ 46 miljoen werd, volgens een schatting, vermeld in „The Times” van 27 Februari jl., als volgt overbrugd:

Valuta en tegoeden bij banken in het buiten- land	£ 7 miljoen
Aankopen van het Engelsche leger	£ 25 „
„ „ oliemaatschappijen	£ 3 „
Remises van Joodsche instellingen en parti- culieren	£ 8 „
Invoer zonder betalingsverplichting	£ 3 „
	£ 46 miljoen

Het passief saldo werd dus, zoo zegt „The Times”, grotendeels door een kunstmatig aandoende steun van Engeland en de Vereenigde Staten gedekt. Wat Engeland betreft, de aankopen door het Britsche leger ad £ 25 miljoen betreffen goederen, die tegen de Engelsche prijzen

slechts £ 10 miljoen zouden kosten. In het algemeen importeert Engeland uit Palestina tegen een prijs, die ruim drie maal zoo hoog is als vóór den oorlog. De Amerikaansche bijdrage betreft vnl. giften aan Zionistische fondsen, ten bedrage van ongeveer £ 13 miljoen (d.i. \$ 65 miljoen).

Dit laatste bedrag aan dollars, dat Palestina inbrengt in de „sterlingpool”, is bijna even groot als de dollaroopbrengst van Engeland's export naar de Vereenigde Staten. Palestina's dollartoewijzing uit de sterlingpool is echter kleiner dan haar inbreng, daar het sterlinggebied goederen en diensten aan Palestina levert, welke anders zouden worden gebruikt om dollars te verdienen.

Palestina stelt dus Engeland in staat de importen uit de Vereenigde Staten te vergrooten. In ruil daarvoor ontvangt het goederen uit het sterlinggebied, of wel het Palestijnsche sterlingtegoed ondergaat een stijging.

FRANSCH BELANGSTELLING VOOR HET RIJNVERKEER.

Het verkeer langs den Rijn bedroeg in 1937 het dubbele van de totale binnenlandsche scheepvaart in Frankrijk. In totaal werden 85 miljoen ton vervoerd, waarvan via Duisburg—Ruhrort 34 miljoen, Rotterdam 30 miljoen, Antwerpen 8 miljoen en Straatsburg 5 miljoen ton. Het hoogste cijfer voor Straatsburg was 5,7 miljoen ton in 1930, waarbij nog moet worden gevoegd 1,6 miljoen ton, afkomstig uit het kanaalverkeer tusschen Rhône—Rijn en Marne—Rijn.

Op het oogmerk is Straatsburg in staat 8 à 10 miljoen ton te verwerken. Het bereikte cijfer voor 1946 is 1,7 miljoen ton of $\frac{1}{3}$ van de vooroorlogse capaciteit.

Volgens M. Lucius, secretaris van de Kamer van Koophandel te Straatsburg — zie „L'Economie” van 27 Februari jl. — is de oorzaak van dit onbevredigend cijfer het algemeen gebrek aan goederen, speciaal steenkolen uit het Ruhrgebied, waarvan de productie, naar bekend, nog niet op peil is en in elk geval achter staat bij die uit het door de Franschen zelf beheerde Saargebied.

Toch is Straatsburg bijzonder belangrijk, juist voor het steenkolenvervoer. Deze zijn noodig voor de reconstructie van het economisch leven in Frankrijk conform het plan-Monnet. Voor het gebied ten Westen van den Rijn, begrensd door Lyon, Dyon, Epinal, Nancy en Bar-le-Duc, is het Rijnverkeer goedkoper dan via andere Fransche havens. Enkele cijfers:

Steenkolen: Antwerpen/Straatsburg 535 frs.; Le Havre/Straatsburg 886 frs. 55; Rijn/Dyon 844 frs. 90; Le Havre/Dyon 907 frs. 65.

Granen: Antwerpen/Straatsburg 622 frs. 50; Le Havre/Straatsburg 1.186 frs. 90.

Dit geldt ook ten aanzien van hout, cellulose en andere producten. Bovendien is de zeevracht voor Antwerpen 1 à 2 dollar lager dan voor Le Havre; ook de overlaadkosten zijn lager. Verder zijn geen overluggelden in Antwerpen verschuldigd, die in Fransche havens voor een Liberty-ship $\frac{1}{2}$ miljoen frs. per dag bedragen. Dit betekent, dat vervoer via Rotterdam/Antwerpen langs den Rijn een besparing van vreemde valuta medebrenkt.

In dit kader bezien is het begrijpelijk, dat op het oogmerk in Frankrijk veel aandacht wordt besteed aan het Rijnverkeer naar Straatsburg, een belangstelling, die belangrijke consequenties kan hebben voor Rotterdam en Antwerpen.

DE TURKSCH EXPORT NA DE DEVALUATIE.

Op den 7en September 1946 devalueerde het Turksche pond. De verhouding tot den Amerikaanschen dollar wijzigde zich van 1,71 tot 2,80.

De Turksche premier Redjeb Peker heeft, volgens de „New York Herald Tribune” van 2 Maart jl., de gevolgen van de devaluatie voor den export openbaar gemaakt. Turkije is altijd een land geweest, dat sterk afhankelijk

was van den uitvoer. Deze werd vóór de devaluatie door het hooge binnenlandsche prijsniveau geremd.

In de maanden September, October, November 1945 bedroeg de export 80.000 ton naar gewicht en 50 miljoen Turksche ponden naar waarde. In September, October, November 1946 waren de cijfers respectievelijk 376.000 ton en 190 miljoen Turksche ponden.

Behalve de devaluatie heeft de Turksche Regeering nog andere maatregelen genomen ter stimuleering van den export, nl. afschaffing van belastingen op agrarische producten en van uitvoerrechten. Op deze wijze onderging de concurrentiepositie van de Turksche exportproducten een verdere verbetering.

De Turksche handelsbalans ziet er als volgt uit:

	1945		1946	
In millioenen T £	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
Export	309.500 ton	218,9	905.000 ton	432,1
Import	324.500 ton	126,2	402.700 ton	223,9
Saldo		+ 92,7		+ 208,2

Uit deze cijfers blijkt, dat de export vergeleken met 1945 naar gewicht ongeveer driemaal zoo groot is geworden; naar waarde is hij verdubbeld. Het actieve saldo van de handelsbalans verschaft het land buitenlandsche valuta.

Een andere interessante bijzonderheid is, dat sinds de devaluatie de inwisselbaarheid van papiergeld in goud is opengesteld. Hiervan is niet veel gebruik gemaakt. Slechts 15 miljoen Turksche ponden werden ter inwisseling aangeboden en de goudvoorraad van de circulatiebank is op het oogenblik groter dan vóór de devaluatie.

De Turksche premier constateerde dan ook aan het slot van zijn verslag met tevredenheid, dat „the country made rapid progress toward normal trading”.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Hoewel de geldmarkt in de afgelopen week nog krap bleef en de marktdisconto's voor alle termijnen bij geringe omzetten op 1 ¹¹/₁₆—1 ³/₄ pCt. bleven, trad in het laatste deel van de week een geringe verruiming in. De beleeningen bij De Nederlandsche Bank zijn na de jongste daling met f 5 miljoen ongeveer op het normale peil gekomen. De banken bleven echter met het oog op den maandultimo voorzichtig en gingen over tot het verstrekken van callgelden, waarvan de rente na aanvankelijk 1 ¹/₂ pCt. te zijn geweest aan het einde der week op 1 ¹/₄ pCt. kwam.

Het koerspeil ter beurze van Amsterdam vertoonde in de afgelopen week voor alle groepen van fondsen weinig veranderingen. De omzetten waren gering maar men hoopt, dat bij de nieuwe verhandelingswijze, die op 3 Maart a.s. zal worden toegepast, meer belangstelling van de zijde van het publiek zal komen. In ieder geval is de daghandel, welke tot verlevendiging van de beurs kan bijdragen, thans weer mogelijk bij de verhandeling in drie tijdvakken, nadat om 14 uur een hoofdkoers is vastgesteld.

Ter oriëntering vermelden wij de koersen van eenige fondsen op 21 Februari en 28 Februari 1947.

	21 Febr.'47	28 Febr.'47
A.K.U.	142	138 ¹ / ₂
van Berkel's Patent	114 ¹ / ₂	113GB v.k.
Lever Bros. Unilever C.v.A.	233	229 ¹ / ₂
Philips G.b.v.A.	331	328
Koninklijke Petroleum	364	358 ¹ / ₂
H.A.L.	158 ¹ / ₂	157 ¹ / ₂
N.S.U.	140 ¹ / ₂ GB	138 ¹ / ₂
H.V.A.	194	190
Deli Mij. C.v.A.	131	126
Amsterdam Rubber	132	129 ¹ / ₂

STATISTIEKEN.

DE NEDERLANDSCHE BANK.
Verkorte balans op 3 Maart 1947.

Activa.		
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f (1.000 ¹ / ₂) Bijbank „ — Agentsch. „ —	1.000 ¹ / ₂
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937 i ^o art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)	Hoofdbank f 143.638.789,87 ¹ / ₂ Bijbank „ 783.833,51 Agentsch. „ 10.727.686,42	
Beleeningen (incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)	f 155.150.309,80 „ 154.715.561,75 ¹ / ₂ „ 434.748,05	155.150.309,80 ¹ / ₂
Op effecten, enz.	„	
Op goederen, enz.	„	
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)	„	
Munt en muntmateriaal:		
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 466.207.858,04	
Zilveren munt, enz.	„ - 1.340.165,46	467.548.023,50
Papier op het buitenland	f 4.468.251.430,03	
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	„ 85.031.865,75	
Buitenlandsche betaalmiddelen	„ 16.182.084,88	4.569.515.380,66
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	„	70.899.547,40
Gebouwen en inventaris	„	3.000.000,—
Diverse rekeningen	„	49.046.501,95
		f 5.315.160.763,31

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	12.377.412,28
Bijzondere reserve (winst herwaardeering goudvoorraad per 2 Juli 1945)	209.277.096,67
Andere bijzondere reserves	76.798.079,95
Pensioenfonds	15.527.865,67
Bankbiljetten in omloop (oude uitgifte)	236.611.730,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)	2.740.095.000,—
Bankassigaties in omloop	145.527,84
Rekening-courant saldo's:	
's Rijks Schatkist	f 903.639.196,83
's Rijks Schatkist speciale rekening	110.565.000,—
Geblokkeerde saldo's van banken	60.011.907,05
Geblokkeerde saldo's van anderen	46.051.750,34
Vrije saldo's	697.858.426,56
	1.818.126.280,78
Diverse rekeningen	186.201.770,12
	f 5.315.160.763,31

- ¹/₂ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen
- ¹/₂ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99)
- Circulatie der door de Bank namens den Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten

BANK VAN ENGELAND.
(Voornaamste posten in millioenen ponden).

Data	Metaalvoorraad	Govt. debts and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie		
				Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept.	
5 Febr.'47	0,2	1.449,2	1.450	1.371,1	79,2	
12 Febr.'47	0,2	1.449,2	1.450	1.374,6	75,6	
19 Febr.'47	0,2	1.449,3	1.450	1.374,8	75,5	
26 Febr.'47	0,2	1.449,3	1.450	1.375,6	74,7	

Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
5 Febr.'47	1,1	247,8	23,7	26,7	360,1	22,9	280,7
12 Febr.'47	1,1	259,7	21,3	19,2	358,5	26,2	274,1
19 Febr.'47	1,0	283,8	13,8	18,1	373,7	11,4	306,3
26 Febr.'47	0,9	279,4	16,0	15,2	367,8	22,4	285,2

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegoed bij corresp. in het buitenland en buitenslandsche betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Beleeningen
13 Jan. '47	700.880	4.434.786	174.970	5	154.095
20 " '47	700.875	4.459.991	147.657	5	153.178
27 " '47	700.909	4.459.991	140.115	5	151.700
3 Febr. '47	647.705	4.465.174	135.299	5	185.428
10 " '47	647.738	4.470.574	88.450	5	164.879
17 " '47	647.916	4.462.320	65.750	5	156.047
24 Febr. '47	647.938	4.462.931	61.837	—	151.317
3 Mrt '47	467.548	4.468.251	101.264	1	155.150

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening-courant			
		's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldi van banken	Geblokkeerde saldi van anderen	Vrije saldi
13 Jan. '47	2.701.167	1.305.562	84.475	45.950	633.673
20 " '47	2.674.196	1.244.821	61.829	46.598	643.788
27 " '47	2.681.281	1.276.605	55.488	50.103	598.065
3 Febr. '47	2.718.430	1.260.428	35.396	44.165	617.466
10 " '47	2.693.389	1.250.421	41.323	43.717	586.745
17 " '47	2.684.435	1.193.260	37.270	41.115	615.360
24 Febr. '47	2.694.844	1.159.861	54.194	41.191	618.475
3 Mrt '47	2.740.095	903.639	60.012	46.052	697.858

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Totaal van den goudvoorraad ¹⁾	Buitenslandsche deviezen	Papier op België	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel en pasmunt	Vorderingen op den Staat
16 Jan. 1947	32.047	6.708	5.406	209	903	48.473
23 " 1947	31.677	7.542	4.561	211	777	48.312
30 " 1947	31.684	7.578	4.613	229	760	48.323
6 Febr. 1947	31.172	7.802	4.788	234	716	49.648
13 " 1947	31.035	7.833	5.007	237	738	49.228
20 " 1947	30.518	8.266	4.383	272	611	49.533
27 " 1947	30.281	8.470	4.165	318	650	50.808

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa ²⁾	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi van de Schatkist	van anderen	Besluitwet van 6 Oct. '44 ³⁾
16 Jan. 1947	637	160.144	73.480	5	5.443	608
23 " 1947	637	159.543	73.077	3	5.219	604
30 " 1947	637	160.179	73.334	5	5.574	604
6 Febr. 1947	637	160.860	74.417	4	5.105	601
13 " 1947	637	160.854	74.089	5	5.210	600
20 " 1947	637	160.997	73.876	2	4.945	599
27 " 1947	637	161.630	74.452	5	5.508	595

¹⁾ Waarvan 10.493 miljoen frcs. onbeschikbaar goudsaldo na herwaardeering van den goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).

²⁾ Waaronder begrepen de post „Emissiebank te Brussel“, ten bedrage van 64.597 miljoen frcs.

³⁾ Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

FEDERAL RESERVE BANKS.
(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt. securities
	Totaal	Goudcertificaten		
24 Dec. 1946	18.381	17.587	237	23.722
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
8 Jan. 1947	18.378	17.565	304	23.733
15 Jan. 1947	18.411	17.605	342	23.327

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt.	Memberbanks
24 Dec. 1946	25.092	17.925	547	16.530
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
8 Jan. 1947	24.794	17.824	401	16.457
15 Jan. 1947	24.610	17.808	409	16.431

BANK VAN FRANKRIJK.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan den Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitschland
30 Jan. 1947	94.817	122.349	59.449	55.200	426.000
6 Febr. 1947	94.817	122.374	59.449	58.200	426.000
13 Febr. 1947	94.817	126.835	59.449	51.300	426.000
20 Febr. 1947	94.817	127.507	59.449	74.200	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
30 Jan. 1947	730.253	53.970	789	53.181
6 Febr. 1947	735.330	53.947	833	53.114
13 Febr. 1947	729.718	50.730	732	49.998
23 Febr. 1947	723.963	51.768	793	50.975

NATIONALE BANK VAN ZWITZERLAND.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Buitenslandsche wissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in circulatie	Andere crediten
7 Febr. 1947	4.924,9	171,7	81,8	52,8	3.822,2	1.216,0
15 Febr. 1947	4.924,7	166,7	75,7	52,8	3.777,7	1.251,1
22 Febr. 1947	4.948,6	164,0	73,9	52,8	3.771,5	1.273,4
28 Febr. 1947	4.951,4	162,1	74,5	52,8	3.984,6	1.163,2

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen	22 Febr. 1947	15 Febr. 1947
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 1190.461.064,15	f 1220.941.318,06
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	„ 1.512.845,98	„ 487.633,05
Kasvorderingen wegens creditverstreking aan het buitenland	—	—
Daggeldleening tegen onderpand	—	—
Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	„ 418.716.910,27	„ 413.138.146,78
Voorschot op ultimo Januari 1947 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keeren belastingen	—	—
Vordering in rek.-courant op: Nederlandsch-Indië	„ 631.778.050,83	„ 629.678.864,47
Suriname	„ 35.804.022,98	„ 35.652.751,21
Curacao	„ 5.196.337,86	„ 5.196.337,86
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	—	—
Het staatsbedrijf der P. T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	„ 501.436.036,80	„ 497.113.082,98

Verplichtingen	22 Febr. 1947	15 Febr. 1947
Voorschot door De Nederlandsche Bank verstrekt	—	—
Voorschot door De Nederlandsche Bank in rekening-courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 603.352.600,—	f 603.352.600,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederlandsche Bank is geplaatst nihil)	„ 5632.200.000,—	„ 5625.500.000,—
Daggeldleeningen	—	—
Muntbiljetten in omloop	„ 152.474.694,—	„ 152.745.043,—
Schuld op ultimo Januari 1947 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keeren belastingen	„ 19.377.558,07	„ 19.377.558,07
Schuld in rek.-courant aan: Nederlandsch-Indië	—	—
Suriname	—	—
Curacao	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	„ 18.298.584,50	„ 30.597.922,62
Het staatsbedrijf der P. T. en T.	„ 446.456.342,21	„ 447.927.815,94
Andere staatsbedrijven	„ 3.540.123,39	„ 3.540.123,39
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks Schatkist	„ 3193.960.170,16	„ 3186.591.170,16

OVERZICHT DER LAATSTE VIER VERKORTE BALANSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK
(In miljoenen gulden).

Actief	data	10-2-'47	17-2-'47	24-2-'47	3-3-'47	Passief	data	10-2-'47	17-2-'47	24-2-'47	3-3-'47
		Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	— ¹⁾	— ¹⁾	— ¹⁾			— ¹⁾	Kapitaal	20,0	20,0
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven door de bank gekocht	—	—	—	—	Reservefonds	12,4	12,4	12,4	12,4		
Beleeningen	164,9 ²⁾	156,0 ²⁾	151,3 ²⁾	155,2 ²⁾	Bijzondere reserve (winstherwaardeering goudvoorraad per 2 Juli 1945)	209,3	209,3	209,3	209,3		
Voorschotten aan het Rijk	—	—	—	—	Andere bijzondere reserves	76,8	76,8	76,8	76,8		
Munt en muntmateriaal:					Pensioenfondsen	15,5	15,5	15,5	15,5		
Gouden munt en gouden muntmateriaal	646,6	646,7	646,7	466,2	Bankbiljetten in omloop (oude uitgifte)	236,8	236,7	236,6	236,6		
Zilveren munt, enz.	1,2	1,3	1,3	1,3	Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)	2.693,4	2.684,4	2.694,8	2.740,1		
Papier op het buitenland	4.470,6	4.462,3	4.462,9	4.468,3	Bankassigaties in omloop	0,1	0,2	0,2	0,2		
Tegoe bij correspondenten in het buitenland	72,1	49,4	45,6	85,1	Rekening-courant saldo's:						
Buitenlandsche betaalmiddelen	16,3	16,4	16,2	16,2	's Rijks Schatkist	1.250,1	1.193,2	1.159,8	903,6		
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfondsen	70,9	70,9	70,9	70,9	's Rijks Schatkist: speciale rekening	110,6	110,6	110,6	110,5		
Gebouwen en inventaris	3,0	3,0	3,0	3,0	Geblokkeerde saldo's van banken	41,3	37,3	54,2	60,0		
Diverse rekeningen	36,9	32,8	38,3	49,0	Geblokkeerde saldo's van anderen	43,7	41,1	41,2	46,1		
					Vrije saldo's	586,7	615,4	618,5	697,9		
					Diverse rekeningen	105,8	185,9	186,3	186,2		
		5.482,5	5.438,8	5.436,2	5.315,2		5.482,5	5.438,8	5.436,2	5.315,2	
¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen	¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —							
²⁾ Waarvan aan Ned.-Indië (Wet van 15-3-'33 Staatsblad no. 99)	²⁾ 42,2	²⁾ 42,2	²⁾ 42,2	²⁾ 42,2							

Circulatie der door de Bank namens den Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten

WERKLOOSHEID IN NEDERLAND ¹⁾

Maand	Werkloozen ²⁾	Wachtgelders ³⁾ (raming)
30 Juni 1945	112.622	201.400
29 Juni 1946	45.953	7.800
30 Sept. 1946	38.743	6.000
31 Oct. 1946	37.578	5.200
30 Nov. 1946	39.041	4.800
31 Dec. 1946	47.000 ⁴⁾	7.600
31 Jan. 1947	51.500 ⁴⁾	7.100

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“.

²⁾ Gegevens van de arbeidsbureaux.

³⁾ Bovendien 105.000 vorstwerkloozen uit het vrije bedrijf.

⁴⁾ Bovendien 121.800 vorstwerkloozen uit het vrije bedrijf.

ZWEEDSCHE RIJKSBANK.
(Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldo buitenland	Fondsen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld
	Goud	Over-waarde goud	Eigen	Vreemd			
31 Jan. 1947	768	486	1.446	502	236	94	182
7 Febr. 1947	768	486	1.448	482	228	94	182
15 Febr. 1947	743	470	1.575	442	263	94	182
22 Febr. 1947	737	467	1.693	440	207	94	182

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's					Regularisatie-rekening
		Direct opvraagbaar			45 dagen	Buitenlandsche banken	
		Totaal	Staat	Banken			
31 Jan. 1947	2.693	731	560	99	230	194	4
7 Febr. 1947	2.599	794	563	153	230	197	4
15 Febr. 1947	2.572	902	616	201	230	207	3
22 Febr. 1947	2.519	976	556	369	230	205	3

IN- EN UITVOER VAN NEDERLAND ¹⁾

Maand	Invoer		Uitvoer		Saldo
	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen gulden ²⁾	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen gulden	
Aug. '39	2.317	127	1.206	92	35
1 e h. j. '46 gemidd.	819	.	212	.	.
p. maand					
Juli '46	1.055	210	340	60	146
Aug. '46	1.337	207	389	64	147
Sept. '46	1.194	199	314	92	107
Oct. '46	1.131	211	484	110	101
Nov. '46	1.091	239	613	126	113
Dec. '46	1.022	223	504	128	95
Jan. '47	756	201	284	108	93

¹⁾ Bron: „Centraal Bureau voor de Statistiek“.

²⁾ De prijzen, gebruikt bij de waardeberekening van den invoer, zijn in een aantal gevallen fictief, waardoor het hier vermelde waardecijfer te laag is. Door het C.B.S. worden correcties bekend, welke berekeningen nog niet gereed zijn.

Naamlooze Vennootschap
„THOMSEN'S HAVENBEDRIJF“
gevestigd te Rotterdam

Uitgifte van
f 2.000.000,— 3 1/2 % OBLIGATIËN
in stukken van f 100,—

— waarvan een bedrag van f 500.000,— op inschrijvingsvoorwaarden is geplaatst — tot den koers van 100 1/2 %

De **INSCHRIJVING** op bovengenoemde uitgifte zal op

WOENSDAG 12 MAART 1947

van 9 uur voormiddag tot 4 uur namiddag zijn opengesteld bij onze kantoren te Rotterdam, Amsterdam en 's-Gravenhage. Prospectussen en inschrijvingsbiljetten zijn aldaar verkrijgbaar.

ROTTERDAMSCHER BANKVEREENIGING N.V.

Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

Vacatures

De Vakgroep „Groothandel in Glas, Porselein en Aardewerk” zoekt voor de behandeling van handelspolitieke en prijzenkwesties, alsmede voor de verzorging van haar mededeelingenblad

een tweeden assistent

met commerciële aanleg en over een goeden stijl beschikkende. Eenige bekendheid met eenvoudig economisch-statistisch researchwerk strekt tot aanbeveling. Aanvangssalaris ca. f 2.500,—. Bij gebleken geschiktheid gunstige vooruitzichten. Uitvoerige sollicitaties met recente foto aan het secretariaat: v. d. Spiegelstraat 18, 's-Gravenhage. Bezoek uitsluitend na oproep.

Groot Accountantskantoor te 's-Gravenhage

zoekt medewerker

Lid N.I.v.A. of V.A.G.A.

en eenige gevorderde en beginnende

assistent-accountants

Brieven met uitvoerige inlichtingen aan: Boekhandel W. J. van Hoogstraten, Noordeinde 98, 's-Gravenhage, onder No. 2.

Annonces voor het volgend nummer

dienen uiterlijk Maandag 10 Maart a.s. in het bezit te zijn van de administratie, Lange Haven 141, Schiedam

LANDADMINISTRATIE

Beheer en administratie over landelijke eigendommen; taxaties; pachtzaken.

L. C. ROEKX

beëdigd-rentmeester te Barendrecht

Kantoor: Minervahuis II Meent 94, Rotterdam

Telefoon: Barendrecht 576; Rotterdam 29590

ONTWIKKELING EN ORGANISATIE DER NEDERLANDSCHE BROUWINDUSTRIE

door Dr. G. Z. JOL

6e Publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut

PRIJS f 4.20*

(Prijs voor donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut f 3.—; te bestellen bij het N.E.I.)

UITGAVE: DE ERVEN F. BOHN N.V. — HAARLEM

N.V. A.T.O. — VAN GEND & LOOS

Geregelde vrachtauto-dienst

Nederland - Tsjecho-Slowakije

Vraagt inlichtingen bij onze 80 kantoren of bij van Uden's Transport Bureau - Veerhaven 15 - Rotterdam

HAV BANK - SCHIEDAM

Levensverzekering en Lijfrente

VAN DIJK & Co.

EENDRACHTSWEG 11 — ROTTERDAM

Makelaars en Commissionairs in Effecten
Effecten - Coupons - Vermogensbeheer

Teffoon 20845 — 21889 — 40631
Beurs Nis 6 — Telefoon 24178 — 24378

Nederlandsch Indische Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

Verliesposten Voorkomend Systeem

bestaande uit 4 Diensten

Het V.V.S. is een onmisbaar hulpmiddel bij het gezondhouden van uitstaande credieten. Aanvaard als onderdeel der debiteuren-administratie, zal het van groote praktische waarde blijken te zijn.

Onze V.V.S.-brochure wordt op aanvraag kosteloos toegezonden

Van der Graaf & Co's bureaux voor den handel N.V.

Amstelstraat 14-18, Amsterdam-C, Telefoon 38631 (6 lijnen)

„HOLLANDIA”

HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-
PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V.

HOOFDKANTOOR TE
VLAARDINGEN

N.V. LANKHORST

TOUWFABRIEKEN

SNEEK TEL. 3041-3042

SPINNERIJ—TOUWSLAGERIJ SEDERT 1803